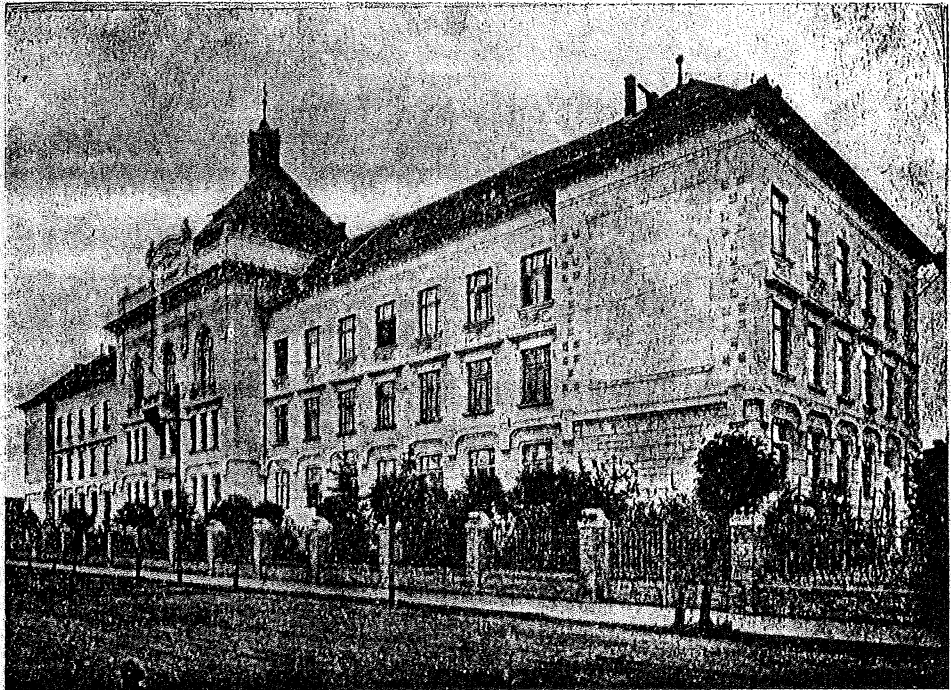

IGEHIRDETŐ

Az Erdélyi Református
Egyházkerület folyóirata

Tizennegyedik évfolyam
2003. július

7

Tartalom

Tanulmány

- Boross Géza: Szószéki küzdelem a társadalmi devianciák ellen. VI. részlet.
A környezetrombolás, illetve -védelem mint homiletikai probléma351

Vasárnapi prédikációk

- Császár Béla: Mózes és apósa. 2Mózes 18,1–27356
Kurta Bozsena: Isten gondviselésének fokozatai. 1Mózes 47,5–6358
Vasady Béla: Hűség hivatásunkhoz. 2Timóteus 4,1–6360
Visky János: Ne ólj! 2Mózes 20,13361

A Genezáret partján

- Vasady Béla: Az Ige útján sántikálva. (Részletek).364

Alkalmi prédikációk

Ifjúsági bibliaóra:

- Móra László Tibor: Arcképek a Bibliából – Máté a megtért bűnös. Máté 9,9–13376

Rádióprédikáció:

- Adorjáni László: Isten gondviseléséből élni. 2Mózes 16,28–29378

Keresztelési igehirdetés:

- Tóbiás Tibor: Küldetés. Máté 28,19–20379

Esketési igehirdetés:

- Erósi Ferenc: Isten gondviselő szeretete. Máté 6,25.33380

Temetési igehirdetés:

- Alföldi-Lakatos Tibor: Erő a „nagy útra”. 1Királyok 19,1–8382

- Textuárium temetési igehirdetéshez. Összeállította Szenes László384

Börtönprédikáció

- Lőrincz István: Akarsz-e igazgyöngyé lenni? Máté 13,45–46389

A borítólapon a Szászvárosi Református Kollégium

Hátlapon

Reményik Sándor: *Megromlott hangszer* c. verse

A lapot alapította: D. dr. Csiha Kálmán és Nagy László

Főszerkesztő: Jenei Tamás

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Az Erdélyi Református Egyházkerület Igazgatótanácsa

3400 Cluj/Kolozsvár, str. I. C. Brătianu/Király u. 51.

Tel: 0264-192453; Fax: 0264-195104; Email: belmisszio@reformatus.ro

Kéziratokat nem őrzünk meg és nem küldünk vissza

Készült a Református Egyház Misztótfalusi Kis Miklós

Sajtóközpontjának nyomdájában

Felelős vezető: Tonk István

Műszaki szerkesztő: Bálint Lajos

Olvasószerkesztő: Sztranyiczki Mihály

Számítógépes szedés, tördelés: Nagy Andrea

ISSN 0254-4458

Tanulmány

Boross Géza

Szószéki küzdelem a társadalmi devianciák ellen*

(VI. részlet)

2. A környezetrombolás, illetve -védelem mint homiletikai probléma

2.1. A homiletikai szituáció

A szakirodalom tükrében az ezredforduló utolsó évtizedei az ökológiai krízis, az ökológiai pánik, az ökológiai kihívás korszaka az emberiség történelmében: Civilizációnk „öngyilkos” civilizáció. Földünk és a rajta élő emberiség jövőjét nem földönkívüli lények, más naprendszerek hódítói és kutatói, nem titokzatos ufók veszélyeztetik, hanem mi magunk, a földön ma élő emberiség. Most a kilencvenes évek végén egyre nyilvánvalóbb az ENSZ egykori főtitkárának, U Thantnak a felismerése: „Az emberiség történelme során most első ízben vagyunk tanúi egy olyan világviszonylatú válság kibontakozásának, amely mind a fejlett, mind a fejlődő országokat érinti: az emberi környezet válságának.” Hasonlóan látja a kérdést Al Gore amerikai politikus, az Egyesült Államok volt alelnöke. *Mérlegen a föld* c. 1992-ben megjelent könyvében többek között ezt írja: „A modern ipari civilizáció erőszakosan támadja bolygónk ökológiai rendszerét. Ostromának kegyetlensége lélegzetelállító, és borzalmas következményei olyan gyorsan jelentkeznek, hogy már nem vagyunk képesek felismerni őket... Amíg a civilizáció egésze a maga hatalmas technikai erejével továbbra is úgy gondolkodik, hogy uralkodnia kell a természet világán és ki kell azt zsákmányolnia a rövid távú haszon megszerzéséért, ez a gyilkos erő továbbra is pusztítja a Földet... Akár észrevesszük, akár nem, sorsformáló eposzi méretű csata zajlik Földünk egyensúlyának helyreállításáért, és csak akkor éri el majd csúcspontját, amikor a világon az emberek többségét felébreszti álmából a közeli veszély érzete...”

S hogy mennyire nem egyes emberek pesszimista diagnózisáról van szó, világosan dokumentálja az ENSZ 1992 júniusában Rio de Janeiróban rendezett *Környezet és fejlődés* nevű világkonferenciája, melyen száznál is több állam és kormányfő és húszezer nem kormányzati képviselő gyülekezett össze. Az eseményt a résztvevők történelmi jelentőségűnek kiáltották ki s *Feladatok a XXI. századra* címmel ötszázoldalas (Ágenda 21 alcímmel) tervezetet adtak ki. E tervezet többek között ezt írja: „...láthatóan nem csillapul a globális ökológiai környértelen hanyatlás. Nő a széndioxid-koncentráció a légkörben, gyorsul a fajok kipusztulása, tönkremennek a halászerterületek, a talajromlás megghiúsítja az éhezők táplálására tett kísérleteket és zsugorodik a föld erdőtakarója...” Ezért nem túlzás az 1994. február 15-én Budapesten rendezett ökumenikus tudományos szimpózium helyzetértékelése, miszerint: „*Végveszélyben élünk* (kiem. szövegben). A Föld atmoszférájának felmelegedése, az ózonréteg lebomlása, a termőtalaj minőségének romlása, szennyeződés a légben és vizeinkben kérdésessé teszi az ember túlélési esélyét... *Valós krízisben* (kiem. szövegben) van az emberiség.” S valóban. Mert ezt a diagnózist bizonyítja a szakirodalomban „*a föld megskalpolásának*” nevezett jelenségcsoport, ami a világ erdőinek nemcsak nagybani

* Bp. 1999.

irtását jelenti, hanem a világ erdőinek hétvégi, a kirándulás által okozott károsítását is. A hétköznapi embernek eszébe sem jut, hogy a hétvégi tördelések, tépések hány hektárnyi erdőt pusztítanak el! De a végveszély valóságára figyelmeztet az a pusztítás is, amit a bioszférában végeznek el „*Nimród unokái*”. A szakirodalom számításai szerint 2000-re a kipusztított állatfajok száma is éppen 2000-re emelkedik. De említsük meg a *légraktár* félelmetes szennyeződését is, a szmogfelhőket Amerikában, Japánban, Európában. Aki csak egyszer is, ha futólag is látta a New Yorkban oxigénálarcban sétáló anya és gyermeke képét, soha nem tudja elfelejteni. Van egy amerikai karikatúra, melyen Atlasz görcsös köhögési rohamok között rángatózik, miközben a szennyezett légkörbe burkolt földgolyót hordozva tántorog. És még nem is szóltunk a szennyezett vizekről. Avagy arról, hogy az egyszerűnek tartott háztartási hulladék közegészségügyi szempontból milyen aktív veszélyforrás. A háztartási hulladék (szemét) nagy mennyiségű patogén organizmust tartalmaz. Ezek az organizmusok olyan bélbetegségeket válthatnak ki, mint amilyen a tifusz, a kolera, a dizentéria. Ezek az organizmusok a talajvízbe mosódva fertőzik a flórát is, a faunát is, irtózatossá pusztítást okozva ezen a területen. Elég ha a szennyezett tengerek és tavak halállományának tömeges pusztulására gondolunk. S még nem is említettük a vegyszerek pusztító hatását, pl. a vegyszeres vadpusztítást, mely meghaladja Nimród teljesítményét.

Íme a situáció, melyben a keresztyén (keresztyény) igehirdetés hangzik. Lehet-e ebben a helyzetben a prédikáció időszerűségéről, konkrétságáról, prófétai felelősségéről beszélni úgy, hogy igehirdetésünkben ne legyünk tekintettel a „végveszélyre”? Lehet-e technikai, metodikai, retorikai problémákra leegyszerűsíteni a homiletika alapkérdéseit? Nem inkább azt kell kérdezzük, mit üzen Isten az öngyilkos civilizációnak? S csak a mit, a quid, a kerygma tisztázása után beszélhetünk a „quomodo” kérdéseiről? Ezért a következő fejezetben a környezetrombolást megakadályozandó bibliai üzenet (kerygma) körvonalazására teszünk úttörő kísérletet!

3. A kerygma

3.1. A környezetrombolás elleni szószéki küzdelem legelső feladata az ébresztés, a kijózanítás. Rádöbbsentés a veszélyre. Az emberiség helyzete ma szinte szóról szóra ugyanaz, mint volt Noé napjaiban, az özönvíz előtt való napokban, amikor „esznek, isznak, házasodnak és férjhez mennek... és nem vesznek vala észre semmit, míg nem eljőve az özönvíz...” (Mt 24,37–39). Helyesen mondja az amerikai alelnök, a baptista Al Gore, hogy az emberek többsége alszik s csak a közeli veszély érzetére fog felébredni. Nos a társadalomnak, a közvéleménynek, a társadalmi lelkiismeretnek ez az „ébredtése” a környezetrombolás elleni küzdő szószéknek is feladata. A környezetvédő prédikáció ilyen értelemben is ébresztő prédikáció. S ez az ébresztés nem relativizálja a bibliai értelemben vett ébresztést, hanem inkább konkretizálja. Felébredni a „bűnből”, felébredni a „lelki halálból” azt is jelenti, hogy felébredni az emberi és természeti környezet iránti közömbösségből, a szellemi és fizikai környezetrombolás *bűnéből*. Ilyen vonatkozásban is érvényes tehát az Ef 5,14: „Serkenj fel, aki aluszol, támadj fel a halálból, és felragyog tenéked a Krisztus.”

3.2. A környezetrombolás elleni szószéki küzdelem másik feladata a gyülekezet motiválása, inspirálása környezetünk védelmére. Azt kell próbálni megértetni a prédikáció hallgatóival, szóljon a prédikáció templomi szószékről, vagy rádióban vagy televízióban, hogy a környezet védelme, életlehetőségeink megmentése érdekében nemcsak termék- és technológiaváltoztatásra van szükség, hanem *magatartásunk, viselkedésünk, forgalódásunk megváltozására* is. Az ún. fogyasztói magatartás csak

környezetromboláshoz, környezetszennyezéshez vezet. Az ún. magánéletben, a sportban, a szórakozásban, a tömegtájékoztatóban figyelemmel kell legyünk környezetünkre. Fel kell ismerjünk, hogy a sokat emlegetett „ökológiai válság” etikai, erkölcsi válság is. Hogy az ökológiai krízis oka nemcsak a posztmodern ipar és technika hihetetlen gyors fejlődésében keresendő, hanem a mindennapok etikátlan emberi magatartásában is.

Mi a Biblia üzenete ezzel kapcsolatban? A Gen 2,15: „És vevé Isten az embert és helyezteté őt az Éden kertjébe, hogy művelje és őrizze azt.” E locus magyarázó figyelemztetnek, hogy a „művelés” nem kerülhet szembe „az őrzés” feladatával. De nem is függetlenítheti magát az őrzéstől! Röviden: *alapvető emberi mandátum (Istentől kapott megbízatás)* a környezetvédelem. A Biblia környezetvédelmi követelménye az elé a kérdés elé állít, hajlandók vagyunk e megváltozni? Tudunk e olykor lemondani olyan tárgyakról, javakról, melyek nem szükségesek az élet minőségi szintjének fenntartásához? Egyáltalán jut-e eszünkbe, hogyan, mivel károsíthatjuk környezetünket? Ne féljünk rámutatni igehirdetésünkben az éjjel-nappal bőmbőlő rádiók és televíziók, a szomszédok pihenésével, nyugalmaival mit sem törődő önzés, a felelőtlenül eldobált hulladékok, a figyelmetlenül lerázott porrongyok, az égve eldobált cigarettacsikkek, a másokra nem tekintő gátlástalan dohányzás, alkoholizálás, drogfogyasztás, a vízszennyezés és erdőpusztítás bűnére. Egész gondolkodásunk radikális átalakulásának szükségességére. Szószékeinken nem szabad elfeledkezni arról, hogy mondanivalónknak ugyan összetársadalmi jelentősége van, de mi mégis az egyes embert szólítjuk meg, az ún. kisembert akarjuk rávenni arra, hogy környezetromboló helyett környezetvédő legyen. Minél több „kisembert” tudunk rávenni a környezet „őrzésére”, annál inkább sikerül „közüggé” tenni környezetünk védelmét.

3.3. A témánkkal kapcsolatos kerygma körvonalazása kapcsán felvetődik a kérdés, milyen bibliai impulzusok szólnak még a Gen 2,15-ön kívül a környezetvédelem felelősségéről? A *Felelősségünk az élő világért* c. szimpozion egyik előadása felsorolta ezeket a bibliai helyeket. E locusok a következők: Deut 20,19: „Midőn hosszú ostrom alatt tartasz egy várost harcolva ellene, hogy bevedd, ki ne pusztítsd annak élő fáját; fejszét emelve rája, mert arról ehetsz, ezért ne vágd ki...” – Jón 4,11: „Ne szánjam meg Ninivét, a nagy várost, amelyben több mint tizenkétszer 10 000 ember van, akik nem tudnak különbséget tenni a jobb és bal kezük között, és barom is sok van?” – Zsolt 36,7: „Igazságod olyan, mint a hatalmas hegyek, ítéleteid mint a nagy mélység, embert és állatot megtartasz, Uram.” – Deut 22,6: „Ha madárfészek akad elédbe az úton, valamely fán vagy a földön, madárfiakkal vagy tojásokkal, és az anya rajta ül a fiakon vagy a tojásokon, meg ne fogd az anyát a fiakkal egyben.” – Deut 22,9: „Ne vess a te szőlődbe kétféle magot, hogy fertőzötté ne legyen az egész: a mag, amelyet elvetsz és a szőlőnek termése.” És végül a Péld 12,10: „Az igaz ember törődik még állatának kívánságával is, a bűnösnek még az irtalma is kegyetlen.”

4. A paradigma

Hogyan vigyük fel konkrét formában a környezetvédelem kérdéseit a szószékre? A kérdésre klasszikus paradigma felel. Albert Schweitzer *Az állatok és növények életének tisztelete* c., a Péld 12,10 alapján mondott gyülekezeti igehirdetése. Az áradó gondolatokkal tele prédikációnak a bevezetése az előbbi, erkölcsi kérdésekről tartott prédikáció rekapitulálása:

„Az előző két igehirdetésben láttuk: az erkölcs alaptörvénye az élet tisztelete, résztvállalás abban, amit a körülöttünk élő lények átélnek és elszenvednek...” E tétel

részletes fejtegetése után igehirdetők felvázolja az állatok iránti részvét történetét. Bemutatja hogyan vélekedtek erről a pogányok, az Ószövetség, az első századok keresztyénsége, a középkor, Luther, Spener, Chr. A. Dann és az állatvédő mozgalom. E történeti áttekintés után jön a prédikáció derekas része. Tanulság okáért az alábbiakat innen közöljük:

„*Meddig terjed a tudatos, érző élet határa?* (Kiem. ötöle). Ezt senki sem tudja megmondani. Hol szűnik meg az élőlény állat lenni, hol kezdődik a növény? És ami a növényt illeti, mondhatjuk-e, hogy egyáltalán nem érez, csupán azért, mert az ellenkezőjét nem tudjuk kimutatni? Nincs vajon összekötve bizonyos érzéssel, érzékeléssel minden életfolyamat, el egészen két elem kémiai egyesüléséig?

Akkor pedig szentnek kell lennie előttünk minden létnek. Semmit sem semmisíthetünk meg belőle nemtörődömségből. Ne tépj le egy virágot, egy levelet sem! Látsz egy kis növényt, akár a legközönségesebbet is magad előtt az ösvényen, lépj úgy, hogy ne taposd el, ha kikerülheted. Ha gyermekekkel a természetben jársz, ne engedd, hogy az első órában meggondolatlanul virágokat szaggassanak le, amelyeket aztán, mert meleg kezecskéjüktől elfonnyadtak s kényelmetlenül váltak, gondolkodás nélkül eldobnak, hanem legyen bátorságod az első évektől kezdve az élet tiszteletére nevelned őket. Inkább tedd magadat nevetségessé meggondolatlan emberek előtt, akik gúnyolódnak az ilyen bogarasságon...

Már itt is nehézségként jelentkezik azonban a természetben meglévő *életakarát* ama bizonyos *önmeghasonlása*. Az ember nem veheti táplálékát a levegőből és a földből, mint a növények, hanem az élethez szüksége van a növényekre. A magasabb rendű élet megsemmisíti az alacsonyabbat, hogy abból éljen. Amikor az idő elérkezik, kaszánk kegyetlenül suhan át a réten, ahol mindenféle virág nyílik s halálra kaszabolja ezeket, mert e belőlük készülő szénára szükségünk van az állatok takarmányozásához. Ahol a szükség vezet bennünket, jogot formálunk a tömeges megsemmisítésre s nem tehetünk másként. De épp mert ennyire alá vagyunk vetve a természet félelmetes törvényének... szent félelemmel kell vigyázzunk arra, hogy *meggondolatlanságból ne semmisítsük meg az életet* ott, ahol a szükség erre nem kényszerít bennünket...

Mily szörnyű meggondolatlanság van abban a szokásban, hogy levágott, sőt szögekkel megbetzett virágokat teszünk a szobába, hogy azok örömet okozzanak nekünk. Bizonyos, hogy a látvány szép. A természetet visszük be a szobába. De milyen természetet? Milyen állapotban? A haldoklás állapotában. A kép, amelynek örülsz, a halál képe... Eljön majd az idő, amikor az iskolás gyermekek könyvükben azt fogják olvasni, hogy az emberek sok évszázadon át naiv durvaságban haldokló virágokkal szereztek örömet egymásnak.

Az állatokra térve, az élet tisztelete először azt jelenti, hogy *az állatok megölése ne legyen színjáték vagy sport*.

Ne legyen színjáték. Máig is látom magam, amint egy ragyogó őszi vasárnapon ott álltam Barcelona nagy terén. Világos ruhákban, röpködő csipkekendőkben asszonyok és lányok valamennyien egy irányba igyekeztek, az arénába. Megnézni, hogy feldühödött bikák, hogy hasítják fel szarvukkal szegény öszvérek hasát, hogy azután a tömeg ujjongása közepette halálra kínozzák. A nagy zenei társulat karmestere... rá akart beszélni: El kell jönnie... És ez a férfi, egy mélyen kegyes művész, akivel reggel még olyan komolyan beszélgettünk a keresztyénségről, nem értette, miért nem tudnám ezt magamnak soha megbocsátani.

...*hogyan állunk a vadászattal?* Azt is elítéljük az eddig elmondottakkal? Nem ítéljük el, ha az a mező mindenféle állatának élelmezés végetti elejtését jelenti, avagy a túlszaporodás megakadályozása érdekében történik. De elítéljük a vadászatot mint

szórakozást, élvezetet... Azt, hogy a vadászat nálunk oly sokáig szórakozásnak, sőt a férfiaságra való nevelésnek számított, egyszer még a szellemi élet történetének egyik legelrettetőbb tényeként fogják emlegetni... Nem igazi az a férfiaság, amely a megsemmisítés és kínzás meg gondolatlan örömeiben nyilvánul meg...

(Itt elmondja gyermekkori élményét, hogyan akadályozta meg a megkonduló harangszó, hogy pajtásával parittyával verekre lőjön), majd így folytatja:

Mindnyájunknak óvakodnunk kell az élet tisztelete semmibevevésének egy különös kísértésétől: könnyen részvétlenné válunk az undorító vagy előttünk rosszindulatúnak ismert teremtményekkel szemben. Ha egy varangyos békát látunk, mindjárt az az ösztönös gondolatunk támad, hogy egy követ dobjunk utána. A patkányok, egerek vagy más káros állatok elpusztítására minden eszközt jogosnak tartunk... Ettől a szemlélettől feltétlenül meg kell szabadulnunk. Még az ellenszenves és káros állatokkal kapcsolatban is, minden egyes esetben, tudatában kell lennünk annak a felelősségnek, hogy csak akkor szabad megölnünk, ha ennek szüksége valóban fennáll, s fontolóra kell vennünk, hogy a legkevesebb kint okozó eszközökhöz nyúljunk. Félelem vagy undor miatt sem szabad durvává válnunk...

Felelősségünk azt is jelenti, hogy ameddig a hatáskörünk terjed, mindent tegyünk meg annak érdekében, hogy az állatokat a fájdalomtól megóvjuk... Ha felesleges kismacskákat kell megsemmisítened, ne ítéld azokat fulladásos halálba, s ne hidd, hogy minden rendben van, ha már nem látod őket, miközben talán órákig nyávogva sodródna a vízben, hanem üss a fejükre magad egy kalapáccsal, hogy azonnal elpusztuljanak. Ez kötelességed irántuk...

Ha egy jómódú gazdát hűségesen szolgált a lova, de kora miatt az igavonásra már alkalmatlanná vált, a gazdának nincs joga arra, hogy a lovat olyan embereknek adja el, akik kínozzák majd, hogy az utolsó párát is kihajtsák belőle, hanem irgalomból tartsa meg, vagy adja el levágásra.

De nemcsak az a kötelességünk, hogy ne öljünk, hanem az is, hogy tartsuk meg az életet ott, ahol lehetséges... Tartsd nyitva a szemed, hogy ne mulaszd el az alkalmat, ahol szabadító lehetsz. Ne menj el érzéketlenül a vízbe esett szegény rovar mellett, hanem gondold meg, mit jelent a vízhalállal küzdeni. Segítsd ki egy horoggal vagy egy fadarabkával, s ha majd a szárnyait tisztogatja, érezd meg, hogy valami csodálatos dolog történt veled, abban a kiváltságban van részed, hogy életet mentettél meg s ezzel Isten mindenekfelett való hatalmának megbízásából cselekedtél. A kemény járdára tévedt giliszta elpusztul, mivel nem tudja magát a talajba fűzni. Tedd a puha talajra vagy fűre... (Mt 25,40) Jézusnak ezek a szavai érvényesek mindarra is, amit a legparányibb teremtményeivel teszünk..."

Textuárium: Gen 2,15; Deut 20,19; 22,6; 22,9; Zsolt 36,7; Péld 12,10; Jón 4,11.

Vasárnapi prédikációk

Császár Béla

Gogán

Mózes és apósa

Alapige: 2Mózes 18,1–27

Bibliolvasás: Efézus 6,1–10

Ebben a részben Mózesnek családjával való kapcsolata kerül nagyító alá.

Ezzel egy olyan téma kerül terítékre, amely mélyen érinti a keresztyén embert.

Az igerész elején arról olvashatunk, hogy Mózes találkozik apósával. A vele való bánásmód az igehirdetés első gondolata. A legnehezebb talán az az ember életében, amikor az após vagy anyós nemcsak közömbös szereplőként van jelen, de bele is szól dolgaiba. Hogyan viszonyul Mózes ahhoz, hogy az apósa beleszól „dolgaiba”? Erről szól az igehirdetés második fele.

1. Az igehirdetés első része az 1–12-ig terjedő versek alapján történik. Az előző részek részletesen taglalják azt, hogyan forgolódik Mózes Isten ügyében. Úgy tűnik, az Ige egy kissé elfeledkezik arról, hogy Mózes nemcsak Isten embere, hanem férj, családapa, és vő is. Mózes családos ember.

Mindannyiunkat lebilincsel az, ahogyan Mózes képviseli Istent a fáraó és a nép előtt. Csodáljuk határozottságát és hitét, amikor Isten parancsára cselekszik. Alakjára nemcsak az izráeliták néznek fel csodálkozva, hanem az egyiptomiak és a fáraó is. Nem csoda, hiszen ő az, aki botját kígyóvá változtatja, aki Isten parancsára megveri Egyiptomot a tíz csapással és legyőzi a megkeményedett szívű fáraót. Egy ilyen emberről nem is gondolnánk, hogy házas és még apósa is van. Most pedig, amikor arról olvasunk, hogy apósa látogatja meg őt, mintha hétköznapi emberré alacsonyodna. Amikor a keresztyén ember Isten kegyelmét átéli, mennyei dolgokban részesedik. Ennek ellenére nem szabad felfuvalkodnia, mert az, aki igazán közel kerül Istenhez elsősorban alázatot nyer.

Mózes ebben a helyzetben is Isten emberéhez méltóan viselkedik. Ő egész Izráel vezére, Isten kiválasztott szolgája, akit a Mindenható barátjának nevez, mégsem szégyell megalázkodni apósa előtt. „Kiméne azért Mózes az ő ipa eléibe és meghajtá magát és megcsókolá őt, és megkérdék egymást állapotuk felől és bemenének a sátorba.” (7. vers) Ebben a világban megszokottá vált, hogy az emberek „magas polcra” jutásuk után már másképpen beszélnek addigi sorstársaikkal, sőt esetenként meg sem ismerik őket. Családunkban ismert egy eset, ami tudomásom szerint igaz történt.

Egy szegény ember nagy nehézségek árán taníttatta gyermekét, az pedig nagyon ügyesen „forgatta magát” és rövidesen egy kisebb gyár igazgatói tisztét foglalhatta el. Amikor életének ez a boldog napja eljött, az „igazgató úr” vacsorára hívta „előkelő” barátait. A vacsora megkezdődött már és az „igazgató úr” nagyon jól érezte magát. Kopogtak az ajtón és jól megrakodva ajándékokkal megérkezett falusias ruhában, fáradtan a cipekedéstől az édesapja is. Az „igazgató úr” szégyellte falusi édesapját és úgy érezte, elveszíti nehezen szerzett méltóságát, ha az „előkelő” barátok előtt kiderül, hogy ez a divatjamúlt ruhákba öltözött ember az apja. Ezért hát ezekkel a szavakkal oldotta meg a kényes helyzetet:

– Köszönöm a szomszéd bácsinak, hogy elhozta, amit a szüleim küldtek.

Az apa ezt hallva csöndesen letette a csomagot és elköszönt. Az „igazgató úr” öröme már senki sem zavarta, de talán örökre megromlott az apjával való viszonya.

Hála Istennek ez egy szélsőséges eset, de enyhébb formában gyakran megtörténik a mindennapokban.

De „ne így legyen közöttetek”!

2. Az igehirdetés második fele a 13–27-ig terjedő verseket követi. Jetró a megérkezése utáni napon tanúja annak, hogyan telik el Mózes egy napja. Nemcsak végignézi, hogy veje reggeltől estig a nép közti nézeteltéréseket orvosolja, hanem levonja a következtetést és tanácsot is ad. Bár Mózes buzgalma dicséretre méltó, nem lehet őt sem jó szervezőnek, sem jó családapának nevezni. Minden idejét kitölti a munka. Nem jut erő másra. Ez pedig semmiképpen sem helyes.

Ebben az igeszakaszban mind Jetró, mind Mózes viselkedéséből tanulhat a keresztyén ember. Jetró viselkedéséből megérthetjük azt, hogy fontos egymás életét figyelemmel tartanunk. Milyen sokszor megtörténik az, hogy családtagok még az egymás születés- vagy névnapját sem kísérik figyelemmel. Az egymással való kapcsolatunk gyakran felszínes saját nemtörődömségünk miatt. Jetrót érdekli Mózes élete és nem mindegy neki, hogy az hogyan zajlik le, ezért tanácsot is ad neki. Ha valaki jót tehetne és nem teszi, bűne az annak. Ez vonatkozik azokra a jó gondolatokra, amelyek segíthetnének másokon, ha nem volnánk fősvények még ezekkel is.

Nemrégiben mondta el egyik ismerősöm szomorúan a következő történetet. Első gyermekével volt terhes, és úgy tudta, nem kaphat gyermeknevelési támogatást, mivel ott kellett hagynia munkahelyét. Már majdnem lejárt a határidő, amikor megtudta, hogy mégis van egy lehetőség, amiről nem volt eddig tudomása. Sietett, hogy elmondja kolléganőjének, aki ugyanabban a helyzetben volt és akivel együtt szomorkodtak a nehéz helyzet miatt.

– Én már régóta tudtam ezt, hát te még nem hallottál róla? – fogadta a „bizalmas barát”. Bizony közöttünk ez is megesik.

Mózes nagysága itt abban mutatkozik meg, hogy el tudja fogadni a kapott tanácsot. Nemcsak az nagyon nehéz, hogy valaki adja azt, amije van, hanem az is, hogy elfogadjuk mások felajánlott szeretetét. Alázat kell ahhoz, hogy ezt megtehessük. Mózesben volt elég alázat ehhez és nem bánta meg, mert könnyebb lett az élete.

E történet kapcsán feltehető a következő kérdés: miért volt szükség arra, hogy Mózes olyan sokáig kínlódjon? Nem tudta volna megmondani neki Isten ugyanazt, amit Jetró meglátott?

De igen, Isten Jetrónál hamarabb tudta, hogy az, amit Mózes tesz, nem helyes. És mégis jónak látta kivárni Jetró érkezését ahhoz, hogy ez a probléma megoldódjon. Bár Mózessel Isten szemtől szembe beszélt, ebben az esetben Jetró által szólt hozzá. Kezünkben van a Szentírás, amely által Isten a keresztyén embert vezeti. De ne feledjük, Ő gyakran más eszközöket is felhasznál arra, hogy szóljon hozzánk! Legyünk figyelmesek mindenkire, aki tanácsot vagy véleményt mond nekünk.

Milyen nagy szégyen érte volna Istent, ha az egész nép előtt kiderült volna, hogy bizalmas szolgálja gögösen és távolságtartóan viselkedik saját családtagjaival szemben. Mózes alázata viszont még a mai olvasót is arra indítja, hogy csodálja és dicsérje azt az Istent, akinek ilyen szolgálja van. Ámen!

Isten gondviselésének fokozatai

Alapige: 1Mózes 47,5–6
Bibliolvasás: Máté 6,19–34

Az otthon az a hely, ahol biztonságban vagyunk, ahol elfogadnak minket, ahol megvan a napi betevő falat és valami plusz jó, amit máshol nem találunk meg – vagy máshol máshogy kapjuk meg, és ezért nem esik olyan jól. Mindez fordítva is igaz: ahol jó, ott otthon érezzük magunkat. „Érezd magad otthon!” – mondjuk a vendégnek, és ezzel azt akarjuk kifejezni, hogy érezze magát jól, szabadon. Gyermekkorban legtöbbszörnek olyan magától értetődő, hogy megvan a fedél a fejünk fölött, a szülők gondoskodnak rólunk – szeretnek és táplálnak minket, úgy tűnik, hogy ez a világon a legtermészetesebb dolog. Felnőtt fejjel viszdönt rájövünk lassan, hogy a meleg otthon mögött egy zord világ áll, és az otthon megteremtése és fenntartása nem könnyű, hanem fáradságos és gyakran idegörlő erőfeszítés. A család ki van téve a megélhetési nehézségeknek, a korsszellem bomlasztó hatásának, a reklám kísértő erejének. Amit hosszú fáradozással felépítettünk, egy pillanat alatt teheti tönkre egy rossz szó, meggondolatlan cselekedet, a világban dúló válságok sokfélesége, a betegség vagy a halál.

Mózes első könyve oldalakon keresztül foglalkozik egy család sorsával, melyet tragédiák sorozata ért egymás után. A családfő, Jákób apósa családja miatt csak másfél évtized hosszú szolgálata után vehette feleségül választottját. Aztán bánatukra hosszú ideig nem születhetett gyermekük, és amikor megszületett az első, ez a fiú, József lett az apa kedvencévé. Ettől kezdve lassacskán felbomlott a család békéje és egysége. József nagyravágyása, büszkesége, fölényeskedése, a testvérek irigysége és bosszúja hajszál híján testvérgyilkossághoz vezetett, végül Józsefet eladták rabszolgának Egyiptomba, apjuknak pedig azt hazudták, hogy Józsefet vadállat tépte szét. Jákób fiának halálhírére majdnem élete végéig gyászba és búskomorságba merült. Mintha minden ellene fordult volna. Nem volt elegendő a gyász, éhínség szakadt földjükre, elveszítette másik kedvenc fiát, majd még egyet. Emberileg nézve ezt a családot már nem menthette meg semmi a pusztulástól, de a színfalak mögött történt valami, amit akkor nem sejtettek – egy erős kéz, bölcs akarat alakította sorsukat. Ezen a földön ugyanis nincsenek véletlenek, és bár Jákóbék elrontottak már majdnem mindent, ami elrontható a családi életben, új kezdetet készített számukra Isten.

Az életnek két oldala van. Mi csupán az egyiket láthatjuk, a másik rejtve marad szemünk előtt. A látható miatt könnyen elhiszük, hogy az élet teljesen kiszámíthatatlan, csak a vak véletlenek irányíthatják. Hajlamosak vagyunk megmaradni annál, ami a szemünk előtt van, pedig a lényegesebbik éppen az a világ, amely most még láthatatlan. Erről a rejtetről csak a hívő ember vesz tudomást. Csak a hívő tudja, hogy Isten nem alszik, szüntelenül gondot visel övéiről. Jákób ígéretet kapott Istentől, hogy nagy néppé lesz, és Isten vele lesz, akárhová megy, bármi történjék vele. Isten ígérte ezt neki, aki soha nem változik, aki hűséges. Jákób el volt keseredve, a túlvilágra vágyott, csak azt látta, ami szeme előtt volt: elrontott életét, pedig Isten még a földön készített neki és családjának egy új kezdetet. Nem tudta, hogy a körülmények mutathatnak bármit, de ha Isten valamit megígért, azt meg is teszi, amit mondott, az úgy van, csak azért, mert Ő mondta – függetlenül attól, hogy tudomást veszünk-e róla vagy sem. Ha nem számolunk Isten ígéreteinek hitelességével, akkor legfeljebb magunkat fosztjuk meg a biztonságérzettől, a békességtől, és idegesek, nyugtalanok maradunk.

Isten Egyiptomba vezette Jákóbot, és ott végre rájött, hogy Isten nem hagyta el. Az ő történetén keresztül most gondviselésének három területére emlékeztet minket Isten.

1. Először arra, hogy neki gondja van családjára. Jákóbot Egyiptomba vezette, ahol új otthon várta – újra együtt volt a család, nem kellett éhen halniuk, nyomorogniuk. Nem az anyagi jólét tesz igazán boldoggá egy családot, hanem az Istentől elfogadott és tovább adott szeretet, az egymás megértése és elfogadása. Jákób családját az emberi nagyravágyás, az irigység, a gyűlölködés, a versengés, az önzés, a meg nem értés rombolta szét. Nem ismeretlen problémák ezek ma sem – akár személyes kapcsolatainkat, családi életünket vagy a gyülekezeti életet szemléljük. Sok szülő–gyermek, testvéri, házastársi, baráti, gyülekezeten belüli kapcsolat romlik el, mert szeretet helyett gyűlölködve fordulunk a másik emberhez. De ahogyan Jákób családjának életében, úgy a mi családunk esetében, az itteni nagy családunk, a gyülekezet esetében is van lehetőség a jó kapcsolatok újrakezdésére. Isten most adja rá a lehetőséget, később nem biztos. Igaz, hogy amit egyszer elkövettünk, azt már nem lehet meg nem történné tenni, de meg lehet változnunk, és ha megváltozunk, ha hagyjuk, hogy Isten újjá formálja gondolkodásmódunkat, akaratainkat, viselkedésünket, akkor a körülöttünk levő világ is megváltozik. Jákób fiai képesek lettek az alázatra, az egymás iránti felelősségre, az egymásért hozott áldozatra. Isten ma is ugyanaz az Isten, Lelkének ugyanaz a munkája ma is. Ahol Ő munkálkodik, az Ő szeretete uralkodik, ott rendeződnek a viszonyok testvérek, szülők, házastársak, barátok, gyülekezeti tagok között, ott a gyülekezet is otthonná válik, közösséggé, olyan helyé, ahol jó együtt lenni.

2. Isten nem csak az újrakezdés lehetőségét adja meg, hanem Ő az, aki gondoskodik a mindennapi kenyerünkről. Akármennyi fáradságos munka is előzi meg azt a pillanatot, amikor a kész enivaló elénk kerül, „Isten adja a növekedést”. Neki köszönhetjük a munkához az erőt, a természet áldásait, és azt, hogy éppen minket részesített abban a kegyelemben, hogy a betevő falatra minden nap futja. Lehet, hogy másokon keresztül gondoskodik rólunk, de lehet, hogy rajtunk keresztül akar gondoskodni másokról – ahogyan József is gondoskodott apjáról és testvéreiről. Felelőséggel tartozunk egymásért és a másik javáért.

3. Jákóbék Egyiptomban nemcsak egy szerény részt kaptak, hanem a legjobb földet. Ugyanígy készítette és akarja adni nekünk Isten a legjobbat. Ha bízunk abban, hogy Ő gondviselő Istenünk, akkor az egész világ otthonunkká válik, tudjuk, hol a helyünk benne, mi a feladatunk és életünk célja. Ha övéi vagyunk, biztonságban vagyunk minden nehéz körülmény ellenére, mert nem vagyunk egyedül. Ő ad nekünk erőt, bölcsességet, derűt, hogy helyt álljunk. A legjobbat készíti nekünk a földön, de a földi dolgokon túl is. Mi csak ideiglenesen vagyunk ebben a világban. Reménységünk van egy másik felől. Valami mást, többet várunk. Még nem ismerjük teljesen azt az eljövendőt, de már most részesei vagyunk, már most megvalósulhat belőle köztünk és bennünk annyi, amennyi elég ehhez az élethez, hogy széppé és jóvá legyen. Isten Lelke által beeláthatunk titkaiba, megérezhetünk egy részt üdvösségéből, amely olyan csodálatos, hogy emberi szem olyat még nem látott, emberi fül nem hallott, emberi értelem nem foghat fel, de Isten övéinek ezt készítette. Most még sok bajunk van, sok rossz érhet, nem könnyű az élet, sőt, néha keserű, de mindig, minden körülményben velünk van a Gondviselő Isten.

Minden gondunkat Őreá vessük, mert neki gondja van reánk! De azt se felejtjük el, hogy nekünk is tennünk kell valamit boldogságunkért: „le kell mennünk Egyiptomba”. Azaz nem elég a szívünkben született megbánás, hanem másképpen kell cselekednünk, talán be kell ismernünk, vagy ki kell mondanunk a megbocsátó szót, ami nem könnyű dolog, de csak így rendeződik az emberekkel való kapcsolatunk. Le kell mennünk

Egyiptomba, azaz alázattal el kell hinnünk Istennek, hogy bár néha érthetetlen dolgok történnek velünk, Ő nem feledkezett meg rólunk és nekünk tett ígéreteiről – így lesz rendezett Vele való kapcsolatunk. És ha rendezett a kapcsolatunk Istennel és emberekkel, akkor otthon leszünk ebben a világban.

Isten az Ő bennünk elkezdett munkáját tökéletes hűséggel véghezviszi, de a mi engedelmességünkötől is függ, hogy mennyi szenvedésünkbe kerül, míg Isten terve megvalósul életünkön. Ámen.

Vasady Béla

Hűség hivatásunkhoz

Alapige: 2Timóteus 4,1–6
Bibliolvasás: Filippi 3,14–21

Pál apostol hármas indoklással figyelmezteti Timóteust: *Légy hű hivatásodhoz*, 1. mert Krisztus színe előtt állasz, 2. mert az idők gonoszok és 3. mert Pál, a börtönben szenvedve, érzi, hogy rövidesen megáldoztatik s elköltözésének ideje beáll.

Pál első indoka *Istenre* és az Ő eljövendő *Fiára* utal: nem ember, hanem maga az eljövendő Úr Jézus Krisztus a mi hivatásgyakorlásunk legfőbb bírása. Lelkipásztori mi-voltunkat épp ezért *eszkatológiai* távlatba kell beállítanunk. Isten szolgálja *látszatra* sohasem dolgozhat. Neki valóban *lennie kell* s nem csupán látszania, s még kevésbé elég csupán hangzania. Timóteus-volta, hamisítatlan istenfélelme ott kezdődik, amikor kirkristályosul benne annak tudata, hogy egyedül Krisztusnak, úgy is mint Megváltójának és úgy is mint eljövendő Bírójának, tartozik számot adni, de *Neki* azután okvetlenül s életének minden napján számot is kell adnia. Hivatásunkhoz való hűségünk az Úr Jézus Krisztusban való hűségünkéből következik tehát. Jaj nekünk, ha ezt a döntő szempontot csak egy pillanatra is figyelmen kívül hagyjuk.

A második indok *az idők gonosz* voltára emlékeztet. Lesz idő, és már itt is vagyunk – *aderit et jam est* –, amikor az emberek az egészséges tudományt el nem szenvedhetik, s saját vágyálmaik után futkosnak, oly tanítókat keresnek, akik fülcsiklandó mesékkel; önhittségüket duzzasztó mítoszokkal kedveskednek nekik. Ilyenkor a *pillanat kategóriája* is figyelmeztet minket: Legyünk hűek hivatásunkhoz, hirdessük az Igét, álljunk elő vele alkalmas és alkalmatlan időben egyaránt, nehogy valamikor is „néma ebeknek találtassunk, vagy álmodozóknak, heverőknek és szunnyadni szeretőknek. Ez a hűség az egészséges tudománynak, az Igének a kérésével (*oratio*) kezdődik, az e fölött való elmélkedésben (*meditatio*) folytatódik és a kísértések kereszttüzeiben való kipróbálásában (*tentatio*) végződik. Az Ige legjobb hirdetése annak élése. És jobb az Ige útján sántikálni, mint bármily gyorsan futni ez úton kívül (Kálvin). A hivatásunkhoz való hűség tehát az Igéhez és annak szolgálatához való hűséget is jelenti.

A harmadik figyelmeztetés *egészen egyéni veretű*: *Légy hű hivatásodhoz*, mert én, Pál, a te atyai bátyád, idősebb testvéred, rövidesen megáldoztatom: „Az emberélet útjának felén”, de még inkább azon túl, ha igazán hivatásunkért élünk, mind erősebben jelentkezik bennünk az a vágy, hogy megáldoztatásunk órája elé nyugodtan tekinthesünk, tudván azt, hogy az Úr hozzánk való kegyelme nem volt hiábavaló, mert volt tanítványainkban mindinkább munkatársainkat fedezhetjük fel. Munkatársainkat, akik az általunk végzett feladatkört a mi elköltözésünk esetén is maradék nélkül fogják betölteni, sőt magukra maradva, hivatásuk iránt még hűségesebb odaadást fognak tanúsítani. Az igazi lelki munkás így azután sohasem féltékeny a fiatalabbakra. A hivatáshoz való

hűségre, íme, így figyelmeztet idősebbet és fiatalabbat egyaránt a régi latin mondás: *Ars longa, vita brevis*. De még inkább Krisztus, aki ezt mondta: „Nékem cselekednem kell annak dolgait, aki elküldött engem, amíg nappal van: eljő az éjszaka, mikor senki sem munkálkodik.” (Jn 9,4)

Legyen hát meg mindnyájunkban életünk utolsó pillanatáig a *szent nyugalanság*, a hivatáshűség hajszálrúgójának soha nem lanyhuló, ütemes működése s egész lelkipásztori élettevékenységünk tegyen biztosságot a mi mélységes meggyőződésünk mellett: „*Nostrum non sumus, Dei sumus*.” „Nem a magunkéi, hanem az Úréi vagyunk.” Ámen.

Visky János
Kolozsvár

Ne ölj!

Alapige: 2Mózes 20,13
Bibliailvasás: Róma 9,9–18

Ismét háború zaja veri fel Isten teremtett világának csendjét. Halált hozó bombázók zúgnak el rettegő emberek feje fölött, gépfegyverek célozzák meg az ellenségnek kiképzett, valójában soha nem látott másik embert. Rakéták csapódnak be, épületek kártyavárként omlanak össze, emberek százai pusztulnak a harcmezőkön. Folyton háborúzik az ember.

Egy nagyvárosi bérház udvarán lármás gyereksereg játszik. A vad kiáltásokat megelégtelve, egy öreg úr lép ki a lakásából, aki amúgy a gyermekek kedvence. Rákérdez a rohángáló csemetékre: „Mit játszottok, gyermekek?” – „Háborúsdi!” – jött a gyors válasz. Az idős férfi megkérdezte: „Nem lenne jobb békésdi játszani?” A meghökkent gyermekek válaszolni sem tudtak, s máris tovább viharoztak. Az öregúr visszalépett a lakásába. Nemsokára néhány bátrabb legényke tolatott be hozzá: „Bácsi, kérem, békésdi hogy kell játszani?”

Nos, ez a kérdés a Kain testvérgyilkossága óta állandóan időszerű. Ma már a legkörnyezetbartabb módon képes az ember háborút vívni, de még mindig nem tudja, hogyan kell „békésdi játszani”. Ezért „tiporjuk egymásban a krisztusi képmást”.

Rég nincs létbiztonság, ezért hiányzik az életbe vetett bizalom is. Valami irreális árnyéklétebe sodródott az ember, ahol tele van szorongással és halálfélelemmel: „...holott élek / holott halok / halott élő / élő halott... egész lényem / lúktet gennyed / nem fogadnak be a mennyek” – mondja Petri György.

Amióta kiesett az ember az Isten-közelség biztonságából, azóta könnyen sebezhető. Fél a másik embertől, aki nemcsak megsebezheti, hanem fel is számolhatja, meg is semmisítheti. Kain testvérgyilkos dorongja óta a másik ember számomra a veszély forrása, és én is számára. Ezt a veszélyforrást csak úgy látjuk felszámolhatónak, ha felszámoljuk a másikat. Az önző ÉN végső célja: berendezni a magam világát a másik ember nélkül. Ennek a kísérletnek az ára pedig: vér- és könnypatakok, feldúlt otthonok, elűzött népek, menekülttáborok, népiirtás, apartheid, holocaust, etnikai tisztogatás. Ezek a másik kirekesztésének barbár formái, „büntett az én falain belül levő másikkal szemben” – mondja Miroslav Volf horvát író.

Miért és hogyan jutott ide az ember? – kérdezhetnénk. Miért van az, hogy az emberiség a felgyülemlett feszültségeket és társadalmi problémákat nem képes másként megoldani, minthogy időnként egy kollektív vérfürdőt rendez? Csoda-e, ha Goethe azt mondja, hogy „bolygónk a mindenség tébolydája”?

Hogy van az, hogy az ember az embernek farkasává lehet, miközben a párviadalban győztes farkas nem harapja át legyőzött farkastársa torkát? Hogy válhatott az ember olyan közveszélyes lényvé, hogy ma már az egész emberfaj kiirtására képes?

Nem véletlen hát, hogy a tízparancsolat hatodik pontjában így kiált rá Isten az emberre: „NE ÖLJ!” Ez az isteni parancs már a megfogalmazásakor leleplezi az embert, aki a bűneset óta nem ártatlan többé. Elvesztett ártatlansága nyomán lehet az ember, Tóth Árpád költőnk szavaival élve, akár „az Isten véres kezű gyilkosa”. Azóta „csatangel a sötétben, / Isten bús, kósza lénye, / és didereg az utcán, / kócos, kivert ebül”.

A háborúban van hódító és meghódított. De mindkettő ember, Istennek ugyanaz a teremtménye. Egyik vétkezik azzal, hogy lő, a másik azzal, hogy visszalő. Nem olyan egyszerű a képlet, miszerint van bűnös elkövető és ártatlan áldozat.

Pál apostol szemében, amikor az egész emberiségről alkot képet, egyetlen ember sem képez kivételt. Pál letépi az ártatlanság álarcát és felmutatja az embereket, kiknek „nyitott sír a torkuk”, és „nyelvükkel ámítanak”, „kigyóméreg az ajkukon”, szájuk „átokkal és keserűséggel tele”, „lábuk gyors a vérontásra”, és „romlás és nyomorúság jár” a nyomukban (Róm 3,9 s köv.).

A „Ne ölj!” isteni parancs tehát mindenkinek szól, mert minden ember hajlamos ölni. A becsületes életű ember talán tiltakozik az ilyen általánosítás ellen, de lásd be, hogy benned is ott rejlenek a gyilkosságnak titkos gyökerei, mint az irigység, harag, féktelen indulat, bosszúvágy. Ezek, sajnos minden ember szívében meghúzódnak.

„Ne ölj!” – mondja az örök érvénnyel életpárti Isten. Kinek mondja ezt? Annak az embernek, aki az élet forrásától, Istentől elszakadva az élet ellenségévé lett. Aki kacérkodik a halállal, mert nem becsüli eléggé az életet. Aki „a halál rokona” (Ady) lett, mert már rég nem istenpárti.

Nézzük csak, hányféle változata lehet a gyilkosságnak. Nem kell ennek meghatározásához a kriminalisztikai osztály szakvéleménye. Elég, ha a gyilkosságnak háromféle egyszerűsített változatát említjük meg:

1. amikor a rajtad kívüli ember életére törsz; 2. amikor a benned levő életre törsz; 3. amikor önmagad életére törsz.

1. A rajtad kívüli életre törni: nagy kísértés ez, még akkor is, ha hallgatóim közül talán soha senki nem ölt fizikálisan. Jézus viszont nemcsak azt az embert nevezi ítéletre méltónak, aki megöl egy másik embert, hanem már azt is, aki haragszik az embertársára. Haragjában felindulva az ember nemcsak Kain módjára képes ledorongolni a másikat, hanem nyelvének hegyes, mérges fegyverével képes halálosan megsebezni a lelkét. Veszedések sorozatán át képes halálos megkeseredésbe kergetni a másikat. Ismerős ez a gyilkolási mód? NE ÖLJ! – parancsol reád Isten. Ne csinálj nyelvedből – amivel egykor szerelmet vallottál társadnak, amivel egykor becézgetted gyermekedet – ellene forduló fegyvert. Kezed, mely valamikor simogatón nyúlt ki felé, ne legyen soha ellene felemelt fegyverre! Tekinteted, mely lehetne simogató, szelíd, bátorító, örömtől sugárzó – ne villanjon soha a harag tüzétől! NE ÖLJ! – sem nyelveddel, sem tekinteteddel, sem kezeddél, sem lábaddal – sehogy!

2. De, ne törj a benned levő életre sem!

Ó, jaj, korunk legborzalmasabb gyilkosságsorozata nem a harctereken zajlik – hanem az anyaméhben. Igen, a biztonságosnak tartott anyaméhben gyermekek tízmilliói szenvednek fájdalmas halált még mielőtt megszületnének. Az értelmetlen önpusztítás újabb holocaustja ez már több mint öt évtizede.

Ha az iraki harcmezőkön néhány ezer ember elpusztul, óriási tiltakozásokat vált ki világszerte, és joggal. NEMET A HÁBORÚNAK! – olvasható a plakátokon. Lehet,

hogy olyanok is tiltakoznak az értelmetlen vérontás ellen, akik korábban önkezüikkel oltották ki saját magzatuk életét.

Világszerte évente hatvan millió abortusz tanúskodik arról, hogy az emberiség lelki ismerete egyre jobban kificamodott. „Dosztojevszkij nem tudott mindent a gonoszsról. Azt gondolta, hogy az az ember, miután megölte az öregasszonyt, hazamegy, szétesik és megsemmisül. Holott a mi korunkban megtanultuk, hogy az ember napi teendői során emberek tucatjait gyilkolhatja meg, aztán hazamegy, és megdicséri a felesége frizuráját.” (Jozsif Brodskij)

A hatvan milliányi, anyaméhben megölt gyermek mellett legalább ugyanennyi személy válik abortusz-túlélővé minden évben. Azaz: évente kb. hatvan millió ember úgy jön a világra, hogy nem akarták. Szülei, az orvosok tanakodtak afölött, hogy megszüleszen-e vagy sem. Évente ennyi ember kérdezi magától: „Miért akart apám vagy anyám megölni?”, – „Halott kellene legyenek, miért élek mégis?”, – „Hogyan bízhatnék anyámban, aki meg akart ölni, akinek csak valamilyen oknál fogva nem sikerült ez?”

Egy túlélő így vall: „Hallottam, amint anyám azt mondta egy barátjának, hogy ha az abortusz törvényesen engedélyezett lett volna, abortált volna. Ez nagyon megrázott. Azóta nem hiszek neki, amikor azt mondja, szeret.”

„Egy hajszálon múlt az életem – a szüleim gyilkos szándéka miatt!” Sok gyerek születik olyan családba, ahol egy vagy több testvére abortusz áldozata lett. Egy ukrainai lány vallomása a következő: „A mi országunk kollektív öngyilkosságot követ el. Mikor a családfámra tekintek, rájövök, milyen sokan hiányoznak közülünk – főleg azok a gyermekek, akiket a családom ölt meg. Öt testvérem kellett volna legyen. A gyermekkorom egészen más lett volna velük. Nem éreztem volna magam olyan egyedül.”

Szülők, fehér köpenyes, törvényesített módon gyilkolók: nektek is parancsolja Isten: **NE ÖLJ!** Ne öld meg gyermeked testvérét, öregkori gondozódat, ne fojtsd halálba a meztelen és tehetetlen újszülött szánalomkeltő sírását.

3. Végül: Ne törj önmagad életére!

Öngyilkos nemzet vagyunk – mondják sokan. Az önpusztításnak van lassú, önsorvasztó formája: alkoholizmus, kábítószerelés, mértéktelen gyógyszerelés, a pénz utáni kíméletlen hajszá ideget, testet ölő folyamata. De van az önpusztításnak egy hirtelen formája is: az öngyilkosság. Erről nem szeretünk beszélni, sem hallani. Enyhíteni igyekszünk az ilyen tragédiának a súlyát ilyen megnevezésekkel: önként kilépett az életből, feladta a harcot stb. De az igazság igazság marad, bármennyire is fáj. Kezet emel az ilyen ember arra az életre, amit ajándékba kapott Istentől. Nincs joga annak kioltásához. Isten elleni borzalmas lázadás az öngyilkosság. Rettenetes fájdalom, súlyos szégyenérzet marad az öngyilkos után a hozzátartozókban. Ne öld meg semmilyen formában magadat sem!

Ne ölj! – hangzott az isteni parancs. Mégis ől az ember – s gyilkossága tudatától nem képes szabadulni. „Jaj, magammal víva csatákat / békét ugyan hol lelhetek?” – kérdezzük Racine-nal.

Mi a megoldás? Ézsaiás próféciájában halljuk az egyetlen megoldás örömhírét: „Az Ő sebeivel – a Krisztuséival – gyógyulunk meg.” (53,5) Mert Isten mindannyiunknak rejtett haragját, visszafojtott dühét, tehetetlen keserűségét, a megbocsátásra való képtelenségemet Őreá vetette. Mert a „Krisztus testén tombolja ki magát a világ. A Megkínzott pedig megbocsát a világnak. Így történik az ember megbékülése. Íme, az ember: Ecce homo.” (Bonhoeffer) Ő az érettünk abortált, eldobott, megölt, de egyben a halál legyőzője, a Feltámadott. Pál apostol örömmel így kiáltott fel: Nekem is, mintegy torzszülöttnek, megjelent. Ez a megoldás számodra is. Ámen.

A Genezáret partján

Vasady Béla

Az Ige útján sántikálva

(Részletek)

Az Ige rám talál

Hát igen: serdülő koromnak volt egy időszaka, melyet a teljes magamba zárkózás jellemezett. És ennek a maga sajátos racionális mellékzöngéi is megvoltak.

Tizenhat éves koromban a számok és a dedukciók világa érdekelt. Néha úgy hittem, egy új trigonometriai tétel felfedezésének a küszöbén állok. De csakhamar rájöttem próbálkozásom sikertelenségére. Ekkor logikázó agyam minden energiaegységét Isten létének a bizonyítására fordítottam. A jól ismert istenléti bizonyítékok mindegyikét sorra vettem, és mint előttem mások is tették, el is vettem. Ugyanakkor azonban magabiztosan reménykedtem abban, hogy egy végleges érvényű istenléti bizonyíték kiagyálása nekem igenis sikerülni fog. E vallási elmegimnasztika kellős közepében egyszer aztán történt velem valami. Négy rövid szóval kifejezve: *Isten Igéje rám talált*. Személyemben szólított meg.

Hatodgimnazista koromban vallástani kiváló előmenetelemért jutalomkönyvben részesültem. Írója Harry Emerson Fosdick volt, fordítója Victor János. Címe *A Mester jelleme* (*The Manhood of the Master*). Hosszú heteken át nem tudtam e könyvtől megválni. A benne talált bibliai idézetek olvasása közben első ízben ébredtem rá arra, hogy Isten a Szentíráson át személyünkben szólít meg bennünket. S aki ezt az Ő megszólítását meghallja, annak többé istenléti bizonyítékokra nincs szüksége.

E könyv hatása alatt a Bibliához fordultam. Egy darabig rendszeresen olvastam azt. Később azonban fel-felhagytam vele. Hetedgimnazista koromban, az első világháborút követő forradalmak idején, a „társadalmi reformok” jelszavai kezdtek érdekelni. A heti vallásórák mind üresebbeknek és szárazabbaknak tündek fel. Éreztem, szükségem volna valakire, akivel az Ige üzeneteit megtárgyalhatnám. Arról, hogy „bibliakör” is van a világon, és hogy az Igével bibliaköri közösgben is lehet találkozni, akkor még senkitől sem hallottam. Így azután az igére adott első kirobbanó szívdobbanásaim lassanként mindennapi érveréssé halkultak. Mégis, a tudat alatt, akkor már valamiképpen ott lélegzett bennem az Ige. De csak egyetemi hallgató koromban kezdtem el igazán az Ő útján való, mind határozottabb járn próbálást.

Debreceni intervallum

Az a két hónap, amit Debrecenben tölthettem, sűrített megfigyelések és átélések periódusa volt. Elsősorban is minden kisszerűbbnek és komorabbnak tűnt fel. Hiányoztak a nagy távolságok, a száguldó gépkocsik, a „Keep smiling” („Ne szűnj meg mosolyogni”) kiírás a közjárművökön. És nemcsak ez a kiírás, hanem a tényleges mosolyok is az arcokon. Leginkább pedig az a közvetlenség és melegség, mely az amerikai gyülekezetekre annyira jellemző.

* Debrecen, 1993.

Rövidesen szembe kerültem a debreceni egyházi élet csigalassúságúnak tűnő menével. A „névleges” keresztyének sokasága nyomasztóan hatott rám; de az a tény is, hogy vasárnaponként olyanoknak kellett hirdetnem az igét, akiknek legnagyobb részével személyesen nem találkozhattam. A keresztelendő kisdedek szüleit és keresztszüleit csak a keresztelés idején láthattam. A házasulandókat kihirdettem ugyan a szószékről, de egy velük való előzetes beszélgetésre nem kerülhetett sor. A házasságot kötők életkorát (esetleg elvált, vagy özvegy voltát) csak a templomba való megérkezésük idején tudhattam meg az akkor átadott hivatalos értesítőkből. Temetéseknél is, nagyon sok esetben nem volt lehetőség a gyászoló családdal való előzetes találkozásra. Mindez meglehetősen deprimált. Úgy éreztem, élő lelkek gondozása helyett sok vonatkozásban egy tömegegyház liturgikus gépévé degradálódtam.

Rövidesen arra is felfigyeltem, hogy ez az „egyház” részben csak „adózó”, de ugyanakkor nem „adakozó” (mégpedig „jókedvűen adakozó”) tagokból állott. Már akkor megjárta eszemet, mi lenne evvel a „tömeg-” vagy „népegyházzal”, ha az állam márról holnapra megvonná tőle az anyagi támogatást. Hiszen tagjai nem voltak hozzászoktatva a hála által motivált, *rendszeres és önkéntes* adakozáshoz.

Leginkább az igehirdetés szolgálatát szerettem. És ezen a vonalon mind melegebb visszhangra találtam. Az egyes lelkekkel való személyes találkozásra azonban csakis egyetlen bibliakör vezetése nyújtott lehetőséget.

Egyház, igehirdetés és teológia

Utolsó pataki tanévem a teológiai újrakezdés jegyében folyt le. Érdeklődésem középpontjába Krisztus egyháza került, valamint annak a két főtevékenysége: az igehirdetés és a teológiai munkásság. Ebből a tanévből származik két tanulmányom: 1. *Az igehirdetés és teológiai tudomány az ecclesia militans életében*; 2. *Igehirdetés és dogmatika*. Az ezekben kifejtett tételek szolgáltak aztán debreceni dogmatikai előadásaim alapjául.

Nem elég az élet teológiájáról csak úgy általánosságban beszélni, hanem azt kifejezetten a küzdő egyház szolgálatába kell állítanunk. Ennek az egyháznak elsősorban *jó igehirdetőkre* van szüksége és csak másodsorban *nagy teológusokra*. Viszont az igehirdetés nemcsak megelőzi, hanem egyúttal meg is követeli azt a teológiai tudományt, amelynek feladata „az életkutak tisztántartásáért való szorgoskodás” (Brunner).

Az igehirdetés az Ige melletti *tiltakozó bizonyágtétel*, illetve *bizonyágtévő tiltakozás*. Ezt a kettősen egy cselekményt az isteni kijelentés dichotómiája, valamint annak az embernek a belső meghasonlottsága teszi szükségessé, akinek az Igét hirdetnünk kell. Tehát a teljes, vagyis az egyszerre *ítéletes* és *kegyelmes* Isten nevében kell végbemenni a tiltakozó bizonyágtételünknek, aminthogy másfelől az egész emberhez kell intéznünk azt, aki egyszerre *keresi* is és *menekül* is Istentől, *sóvárog utána*, de ugyanakkor fél is Tőle.

Csak az lehet jó igehirdető, aki már maga is meghallotta Jézus Krisztusnak az őt személyében megítélő, s egyben neki meg is kegyelmező üdvüzenetét. De még az ily igehirdető is ki lehet téve annak a veszélynek, hogy „az igazságot hamissággal tartóztassa fel” (Róm 1,18), és hogy igehirdetésében épp ő záporozza hallgatóira a legtöbb tévhitet, emberi illúziót és hamis filozófiát. Épp ezért van szükség az állandó teológiai kiértékelésre.

Így tehát a teológia az egyház második létszükséglete. Ennek felismerése teszi a lelkipásztorokat gyakorló teológusokká, a teológiai professzorokat pedig gyakorló lelki-

pásztorokká. Nem jó lelkipásztor az, akinél nincs meg az állandó teológiai érdeklődés. Aminthogy nem lehet jó teológiai professzor az, aki az egyházi élet konkrét áramlásától elkülönülve él.

Debrecenbe való átköltözésünk idején úgy tekintettem magamra, mint akire főként a *lapszerkesztés*, a lelkesítő továbbképzés, valamint az ökuméne vonalán várnak fontos feladatok. Isten mindhárom vonalon meg is nyitotta a kapuit előttem. Reám csak egy feladat várt: alázatosan és engedelmesen át-meg-átlépni azok küszöbén...

A református pogány

A harmincas évekből való *A református pogány* című előadásom, amely a Református Élet kecskeméti konferenciáján hangzott el. Módszerűleg ez előadásom célja meggyezett az oxfordi csoportmozgalomról írott tanulmányomával: lélektani megfigyelés és elemző leírás útján a hitépítés és jellemformálás kettős célját szolgálta. Feltárta azokat a pogány vonásokat, amelyek még az ún. „jó reformátusok” életében is jelentkeznek. Másik sajátos vonása volt ez előadásnak a nyelvünkben adódó szójáték-lehetőségek felhasználása, ugyancsak a jellemépítés előmozdítása céljából. Lásd: a „padhoz”, „paphoz”, „naphoz”, „laphoz” és „kalaphoz kötött vallásosság”, a „keresztlevél”, „ajánlólevél”, „oklevél” és „útlevelell-vallásosság”; valamint a „félelem”, „szégyenlem” és „kényelem vallásosság” elemző leírását és teológiai megítélését. Egy negyed századdal később ugyanez jellemezte egyik-másik angol nyelven megjelent írásomat is.

A Kálvin jubileum

1936-ban ünnepelte a világ reformátussága Kálvin János *Institutiója* megjelenésének a négy századik évfordulóját. E jubileum megünnepléséhez négyféleképpen járultam hozzá.

1. A debreceni egyetem református hittudományi kara Révész Imre szerkesztésében *Kálvin és a kálvinizmus* címmel külön kötet kiadásával emlékezett meg az évfordulóról. E kötetben megjelent tanulmányom *Isten megismerésének kérdése Kálvin Institutiója alapján a napjainkban folyó vitatkozások tükrében* címmel a Barth Károly és Brunner Emil között lefolyt teológiai vitát értékelte ki.

2. A Parókiális Könyvtárban megjelent *Kis Institutio* elé írt bevezető tanulmányom *Az Institutio teológiájával* foglalkozott, s Kálvin egész teológiájának a legfőbb vonásait mutatta be. Ma is úgy látom, hogy a Kálvin teológiájának akkor kielemezett öt fő vonását egyúttal a mindenkor teológiai munkálkodás öt nélkülözhetetlen vonásának kell tekintenünk. És hogy a Kálvin teológiájával való ez ismételt foglalkozásom minden későbbi munkámra jelentős befolyással volt.

Ez öt vonás elejét Kálvin *hívő pragmatizmusában* jelöltem meg. Mert ő minden tanításában arra törekedett, hogy „az egyháznak használjon a kegyesség tiszta tudományának biztosításával”.

Második vonása *hívő realizmusa* és az evvel kapcsolatban álló *hívő spiritualizmusa*. Vizsgálódásainak központi célja a valóságos és konkrét Isten és a valóságos és konkrét ember valóságos és konkrét viszonyának a tárgyalása, mégpedig az emberi életfolytatás mindmennyi területén.

Harmadik vonása *hívő totalizmusában* nyilvánult meg. Kálvin mindenütt az egész embernek és az egész világnak a teljes Istentől való teljes függését, az „Istentől, Isten által és Istenre nézve” létezését igyekezett kimutatni.

Negyedik vonását *hívő agnoszticizmusában* véltem felismerni. Az önmagát kijelentő, s ugyanakkor elrejtő Isten végtelenségének és örökkévalóságának az emberi elme által fel nem fogható voltát tanította.

Ebből szükségszerűen következett *hívő antinomizmus*. Kálvin teológiájában nem a természeti ész által, formai-dialektikai úton felfejtett s végigvezetett antinómiákkal, hanem oly paradoxonokkal találkozunk, amelyek az ő hitéletének reális életdialektikájából szükségszerűen szüremlettek fel. E paradoxonok és antinómiák arra figyelmeztetnek: „Isten dicsőségét nem szabad a mi képességünk szerint nézni.”

Kálvin egyszerre tudott *reguláris* és *irreguláris* teológus lenni. *Irreguláris* volt annyiban, hogy a mindennapi élet által felvetett dogmatikai kérdéseket mindig napirenden tartotta, s legjobb tudása szerint meg is válaszolta. Ugyanakkor azonban nem szűnt meg *reguláris* teológusnak lenni, hisz egész életén át *Institutiója* újabb meg újabb kiadásán dolgozott.

Kálvinnak ez a példaadása kezdettől fogva serkentőleg hatott rám. No meg a Barth Károly hasonló példaadása is. A reguláris (rendszeres) dogmatikám írásával kapcsolatos tervemet azonban a „történelem ura” nem engedte megvalósulni (lásd később).

3. A Kálvin jubileumhoz való harmadik hozzájárulásom az Igazság és Élet nagy Kálvin-száma volt. Ebben jelent meg vitacikkem amely a „történelmi kálvinizmus” magyarországi szellemi vezetőjének, Sebestyén Jenőnek adott válasz volt. Sebestyén Jenő úi. kifogásolta az Igazság és Élet beköszöntő vezércikkének azt a tételét, hogy bár a folyóirat a református teológiai és hitvallásos keretek között óhajt mozogni, egyetlen fundamentumául mégsem valamely „kálvinistának” vagy „ortodoxusnak” kikiáltott zárt rendszert tekint, hanem magát az élő Igét, „amelynek egyedül van ereje arra, hogy teológiai rendszereket kártyavárakként felborítson, s liberális öntetszelgéseket és szabadságokat buborékokként megsemmisítsen”.

Sebestyén Jenő szerint a szerkesztőség az „élő Igét” az „írott Igével” csak azért állította szembe, hogy így „az írott Igére építők teológiáját diszkvalifikálhassa”. Pedig „Isten is zárt rendszerben” gondolkodik, s Kálvin és a református hitvallások is hasonlóképpen jártak el.

E vádak tükrében vitacikkemnek azt a címet adtam: „Hogyan gondolkodik Isten, hogyan gondolkozott Kálvin és hogyan gondolkozunk mi?” Erre a cikkemre választ soha nem kaptam. De ma is vallom: a liberális kultúrprotestantizmus szélsőségeinek ellensúlyozása vonalán a „történelmi kálvinizmus” mozgalmának Magyarországon gondviselészerű szerepe volt. Ugyanakkor azonban *zárt* teológiai rendszer alkotásával pontosan az ellenkező végtelbe lendült. Kálvinnál nem találkozhatunk *zárt* teológiai rendszerrel. Élete végéig megmaradt az Ige teológusának.

Csikesz Sándor szellemesen jegyezte meg: „Az érthető, hogy a Kálvin János Társaság tagjai nagyszerűen érzik magukat a Kálvin János társaságában. A kérdés csak az: hogyan érezné magát Kálvin János az ő társaságukban? Barth Károlyról van feljegyezve: Mindennap, többek között, így imádkozott: „Uram, szabadíts meg engem a barthiánusoktól.”

E megjegyzések humora mögött halálosan komoly figyelmeztetés húzódott meg: Isten Igéje semmiféle zárt teológiai rendszerrel, semmiféle „izmussal” nem azonosítható. Még akkor sem, ha azt történetesen „történelmi kálvinizmusnak”, vagy „barthiánizmusnak” nevezik is egyesek.

4. A Kálvin-jubileumhoz való utolsó hozzájárulásom egy néplélektani tanulmány volt. Szabó Zoltán segítségével, kérdőívekre adott feleletek lélektani elemzése, majd pedig azok teológiai kiértékelése alapján megállapítottam, hogy Kálvin alakja és személyisége a magyar nép tudatvilágában meglehetősen eltorzultan él. Sokan, akik „kálvinistának” vallják magukat, megmaradtak az átöröklött, de voltaképpen minden belső átélést nélkülöző vallásosság szintjén.

E tanulmány egyik végső konklúziója ez volt: Kerüljük a „magyar kálvinizmus”, „kálvinista öntudat”, „kálvinista világnézet” kifejezések *kritikátlan* használatát. Máskülönben népünk tudatában egyszerre csak megjelenik Kálvin mint „vallásalapító”; a keresztényen vallás „kálvin-vallássá” lesz; Kálvin pedig „az első kálvinistává”. Igyekezzünk tehát népünk református öntudatából a kálvinista szólásokat kiirtani. De elsősorban is saját magunkon kezdjük el mindig a reformáció munkálását. És tanuljuk meg végre Kálvintól ezt: „Jobb az Ige útjain sántikálni, mint bármily gyorsan futni azon kívül.”

Coetus Theologorum

1939 októberében, kezdeményezésemre, Debrecenben megalakult a Coetus Theologorum – Református Theologusok Munkaközössége. Szükség volt ui. egy oly mozgalomra, amely a teológiai tudományok művelését és műveltetését tekintette *egyedüli* programjának. A Coetus egyszer s mindenkorra ki akarta irtani a lelkipásztori köztudatból azt az elgondolást, mintha a teológia művelése csupán a „céhbeliek” (a teológiai professzorok és tanszékvárományosok) kötelessége volna. Hangsúlyozta: nem szabad a teológiát öncélúan, elefántcsonttorony magaslatában művelni, hanem mindenestől az anyaszentegyház szolgálatába kell azt állítanunk. A Coetus országos jellegű óhajtott lenni. *Működő* tagjaivá meghívta az ország valamennyi teológiai tanárát, magántanárát, teológiai vagy más doktorátussal rendelkező lelkipásztort; általában mindazokat, akik bizonyosságát adták annak, hogy a teológiai tudományok valamelyikével ténylegesen foglalkoznak. Ugyanakkor lehetőséget adott arra, hogy a Munkaközösség *pártoló* tagjává lehessen bárki, aki a teológia iránt érdeklődik. Az ilyenek a működő tagok által vezetett felolvasásokon és vitatüléseken is részt vehettek és azokon fel is szólalhattak.

A Coetus mindenképpen *egyetemes munkaközösség* kívánt lenni.

Az egész vonalon önkéntességre és rugalmasságra törekedett. Számításában nem is csalódott. Az ország különböző részeiben rövidesen helyi vagy körzeti munkaközösségek (Coetusok) alakultak és mind intenzívebben kezdtek működni. Egy éven belül a Munkaközösség taglétszáma ezernél is többre szaporodott. A magyarországi református egyházban, a huszadik század első felében, sohasem volt oly nagyfokú és eredményes a teológiai önképzés munkája, mint a Coetus e rövid életűnek bizonyuló néhány éve alatt (1939–1944 között).

A Munkaközösség minden évben, tagsági díj ellenében, egy-egy illetménykötetet juttatott el a tagokhoz. 1940-ben a *Károlyi Emlékkönyvet* adta ki; 1941-ben Imre Lajos kolozsvári professzor *Ekkleziaszttikáját*; 1942-ben Niesél Vilmos *Kálvin teológiája* c. könyvét a Nagy Barna fordításában; az 1944–1945. évi illetménykötetként pedig *Tegnap és ma és örökké...* cím alatt Révész Imre összegyűjtött tanulmányait. A Coetusnak ez volt az utolsó illetménykötete.

Ezen kívül még két irodalmi, illetve kiadói vállalkozása volt. Egyik a *Theologia Önéletrajzokban* c. könyvsorozat. E sorozat egyetlen számaként 1944 tavaszán még megjelenhetett Ravasz László *Magamról* című, rövid lélegzetű önéletrajza. Mások (Makkai Sándor, Révész Imre, Mátyás Ernő, Tavasz Sándor stb.) teológiai önéletrajzai is tervbe voltak véve. Azokban az években úgy reméltem, hogy ez a teológiai önéletrajz is, a maga idejében, ugyanebben a sorozatban fog napvilágot látni.

A Coetus másik kiadói vállalkozása a *Theologiai Szemle* meg, illetve átmentése volt a jövő számára. Csikesz Sándor 1940-ben bekövetkezett halálával a folyóirat az ORLE birtokába került. Az ORLE viszont annak szerkesztését és kiadását a Coetus Theologorum gondjaira bízta. A Coetus a Szemle irányítását, főszerkesztői minőségben, tőlem várta. Szerkesztője Czegléd Sándor, majd pedig Pákozdy László Márton lett. Az 1947. és 1948. években csak Körlevél formájában jelenhetett meg. Akkor viszont én már Amerikában voltam, s csakis az amerikai hittestvérek által erre a célra adott összegek segítségével tudhatták e körlevél-számok kiadását anyagilag lehetővé tenni. Végül is, 1948 után a Szemle kénytelen volt megszűnni és csak később tudott új életre kelni.

A „Láthatatlan Kéz”

Május első napjaiban hagytam el első ízben, hosszabb időre New Yorkot. Attól kezdve, tizennégy hónapon át nem volt megállásom. Takaró Géza nem nagyított, amikor körutamról írott utolsó cikkében ezt mondta: „Amióta Vasady Béla Debrecent elhagyta, annyit bolyongott a nagyvilágban, hogy már nemsokára százezer mérföldről és félezer beszédről számolhat be.”

Cikkeiben többféleképpen érzékeltette körutam iramát, szellemi és lelki motívumait. Az egyikben úgy szólt rólam, mint aki „küldetésének foglya” és „úgy siet, mintha valami láthatatlan, fenyegető hatalom kergetné. Pedig a titkos motort magában hordja.” „Vasady azok közül való, akiket már a próféta is megénekel: »Futnak és nem lankadnak meg«. „Ketten futnak: Élet és Halál. Egy nyurga ember és ellenfele, a magyar nyomor. Ennek akar mindenáron elébe vágni.”

Takaró Gézának még egy megállapítását idézem itt. Már csak azért is, mert leginkább ez gondolkoztatott meg. „A keleti és közép-nyugati államok városai között úgy jár (V. B.) ide-oda, mint a szövőszéken a vető. Ahogy a takács keze dobja a vetőt, úgy dobja őt valami láthatatlan kéz egyik helyről a másikra, olyan gyorsasággal, hogy a tudósító alig bírja követni tollával.”

Ő igen, dobált a Mennyei Takács, s ide-oda, oda-vissza dobott vetélője nyomán kialakult a minta. Az a bizonyos Láthatatlan Kéz itt is, ott is, és mindenütt „nagy és sokat ígérő kaput” nyitott meg előttem (vö. 1Kor 16,8), a szabadság és felelősség kétszárnyú ajtaját. Egész körutamom változatlanul tapasztaltam: küldetésem, sorsvonalában „chronos” és „kairos”, a percegések és az alkalmi időszerűségek lépten-nyomon egybefonódtak és én az Isten által élem írt „egycélúság” hordozója lettem.

Egyetlen cél hordozója

Egész amerikai körutam egyetlen célja az amerikai keresztyének könyörülő szeretetének az európai, főképpen a magyarországi nélkülözőkre való ráirányítása volt. Mégpedig minél lelkibb és minél ökumenikusabb alapokon. Kezdetől fogva láttam: ennek egyik előfeltétele küldetésem feltétlen politikamentessége. Takaró Géza mindjárt első cikkében így összegezte idevonatkozó megfigyelését: „Vasady Béla partraszállása első pillanatától kezdve szabaddá tudta tenni magát minden politikai és felekezeti korlátozástól... Se jobb, se bal nem sajátíthatja ki őt... Célja, hogy mindenek megérezzék: az ő missziója egyetemes, mind nemzeti, mind pedig egyházi szempontból.”

Vincze Károly főesperes pedig ezt írta rólam lapjukban: „Ahol politikáról esett szó, ott a V. B. beszédes ajka már megnémult és az egész ember mintha abban a pillanatban már ott se lett volna. Jeleképezni kívánta evvel azt, hogy ő egyházi és nem politikai küldetésben jár közöttünk, s hogy előtte minden pillanatban az a cél lebeg, aminek az elérése által hasznára lehet azoknak, akiknek a képviselőjében jött. Hisszük, ezt a célt el is éri.”

Változatok egy témáról

Igehirdetésem és előadásaim központi témája az egyház missziója volt. Elvégre egyházak küldöttek egyházakhoz; a nélkülözők egyházai a jólétben élők egyházaihoz.

Am Isten háztartásában a szegénységnek és jólétnek mélyebb értelme van. Nem csak Jókai adhatta iker-regényeinek ezt a két címet: *Gazdag szegények* és *Szegény gazdagok*. Mert épp a világháború után a mi otthoni szegény egyházainkat lelkileg ugyan csak meggazdagította a nélkülözés és a szenvedés. Nyilván: ilyen vonatkozásban inkább az amerikai egyházak voltak a nélkülözők. Isten magyar földön levő egyházának radikális leckét adott. Vajon, nem az-e az én *igazi* küldetésem, hogy ebben a nagy jólétben szenvedő „szegény gazdag” országban körülhordozzam az isteni figyelmeztetés véres kardját? Hogy így ne csak kérjek, de adjak is!?

Rájöttem, ha nem akarom, hogy amerikai körutam merő „pénzgyűjtő kampánnyá” („fund-raising campaign”) váljék, úgy központi témájává az egyház küldetését kell megtennem, amint ez a prófétai („prophetic”), a közösségi („communal”) és az embermentő („redemptive”) szolgálat hármas vonalán megnyilvánul. Így lettek aztán prédikációim és előadásaim egyugyanazon téma változataivá. Mindig az adott helyzet határozta meg, hogy az egyház küldetésének hármas vonala közül, mikor melyiket fejtem ki részletesebben. Amikor elegendő idő állott rendelkezésemre, éltem az alkalommal, s legalább kettőről, sőt nemegyszer mindháromról beszéltem. Hiszen az alapigék és az élettapasztalataimból kikerülő illusztrációk egész sora állott rendelkezésemre.

A könyörülő szeretet arany karperece

Így például az egyház közösségi szolgálatáról szóló tanításomhoz mindjárt körutam legelején ölembe hullott egy illusztráció. A New York-i Biblical Theological Seminary-be hívtak meg előadás tartására. Beszédem után az egyik leányhallgató alkalmat kért arra, hogy velem beszélhessen. Másnap délelőtt vőlegényével együtt jött el irodámba. Elmondta: előadásom hatása alatt elhatározott valamit. Leendő férje egy arany karperecet akart neki nászajándékként adni. De ő erről lemond, csak azért, hogy annak ellenértékét

(150 dollárt) vőlegénye azonnal átadhassa nékem a nélkülöző magyar gyermekek számára.

A meghatottságtól alig tudtam szóhoz jutni. Csodálatos filmszcenárium írója az Úr! Mert íme én épp aznap reggel kaptam egy szívfájdító levelet feleségemtől. Ebben leírta, a házasságunk első évfordulójára tőlem kapott arany karperecet el kellett adnia, hogy gyermekeink számára élelmiszert vásárolhasson!

Ettől kezdve az egyház közösségi szolgálatáról szóló beszédemben gyakran elmondtam: Lelki szememmel látom, amint két női kar átnyúl az Atlanti-óceánon. Egyik a feleségemé; három magyarországi gyermek édesanyjáé. A másik pedig a fiatal amerikai menyasszonyé. Egyikőjük karján sincs arany karperec. De ebben a két kézben a szenvedő és a könyörülő szeretet kapcsolódik egybe és egybefonódásukban ott lüktet a valódi „koinonia” (lelki közösség) érverése; az „egymás terhét hordozásának” életes valósága.

Ezüst reménység-csillagok

És az Úr a folytatásról is gondoskodott. 1946 novemberében Harrisburghben (Pennsylvania), a református férfiak konferenciáján is szólhattam a könyörülő szeretet arany karperecéről. Beszédem után egyik volt daytoni diáktársam jött hozzám. „Engedd meg”, mondotta, „hogy a könyörülő szeretet arany karperecére ráillesszek egy reménység-csillagot”. És mivel a csillagot ötágúnak rajzoljuk, átadott nekem egy ötdolláros bankjegyet. Evvel aztán új szakasza kezdődött a történetnek. Mert segélyezési célra nem sokan tudhatják egy arany karperec árát hirtelenében felajánlani. Ezüst reménység-csillagok megváltására azonban, ötdolláros bankjegyek formájában az emberek százai, sőt ezrei vállalkozhatnak.

Sokszorosított formában ez a most már kettősen-egy történet eljutott nagyon sok gyülekezethez, s az egyház közösségi szolgálatának szimbóluma és hatásos eszköze lett. 1946 decembere után nem csak az Egyesült Államokban, de Kanadában is, megindult az ezüst reménység-csillagok hullása...

Az ökumenikus keresztyén

1949 telén Richmondon (Virginia), a déli presbiteriánus egyház legnagyobb teológiai szemináriumában, *Az ökumenikus keresztyén* összefoglaló cím alatt tartottam előadásokat. Ezekben hangsúlyoztam: életünkben nem csak tudásra, de bölcsességre is szükség van. Ennek egyik fő kelléke, hogy minden egyes emberben és embercsoportban meg tudjuk látni az egyetemes emberiség nyavalyáit, s ebből folyóan annak problémáit. Erre viszont csakis az ökumenikus szemmértékű hit képesíthet bennünket. Ezt a hitet egy négyszeres győzedelmeskedés („moments of a fourfold beyond”) jellemzi.

Az ökumenikus keresztyénen elsősorban is mind a derűlátás (optimizmus), mind pedig a borúlátás (pesszimizmus) kísértésein győzedelmeskedik. Hívó reménysége egyfelől minden utópisztikus gondolkozásmódot megítél, másfelől minden kétségbeesés ellenére is bizakodó hit marad („hope beyond despair”). Így pl. egy újabb világháború elkerülhetése érdekében folytatott küzdelmei közepette az egyének és nemzetek gyarlóságait tárgyilagosan ítéli meg, s azok kiküszöbölésére igyekszik. De ha mégis katasztrófába vinnék a világot, bízva bizik, hogy Isten még ebből is jót fog előhozni.

Második helyen: az ökumenikus keresztyén a kegyes tétlenség (kvietizmus) és a magabizó erő kifejtés (aktivizmus) kísértése fölött is győzedelmeskedni tud. Az első, a felelős életfolytatás rovására, a világtól teljes elzárkózást és az Istenben való tétlen meg-

nyugvást hangsúlyozza. A másik viszont, ugyancsak egyoldalúsággal, a keresztyénség lényegét kizárólag a társadalmi reformok megvalósítására való törekvéssel azonosítja. Az amerikai keresztyénség „pragmatikus aktivizmusa” és az európai kontinens „eszkatológiai kvietizmusa” közötti különbség már a huszas és harmincas évek ökumenikus konferenciáin (Stockholm, 1925; Oxford, 1937) nyilvánvalóvá lett. Sőt az amszterdami világszínat után is megtörténhetett, hogy Barth Károlyt, ott elhangzó előadása miatt még egy Reinhold Niebuhr is defetizmussal és kvietista mit-sem-tevéssel vádolta meg. Holott Barthnak nemcsak a fajt dicsőítő német keresztyének elleni küzdelme, de az 1936. évi, és még inkább az 1948. évi magyarországi megnyilatkozásai is nagyszerű bizonyosságai voltak annak, miképpen lehet a kvietizmus és az aktivizmus kísértései fölött való győzedelmeskedésünk közben az egyház voltaképpeni küldetése mellett síkra szállanunk.

Harmadik helyen: az ökumenikus keresztyén egyfelől a sovíniszta nemzeti öncélúság, másfelől pedig az imperialista érdekszövetségek által szított kísértéseknek is ellenáll. Az Egyházak Világtanácsának tagegyházait az ily ellenállás jegyében működő ökumenikus hit tartja össze. Ha a Tanács, vagy annak tagegyházai életében ez a hit bármikor is részrehajlások martalékává válnék, úgy ez által a saját magunk létjogosultságát is kérdésessé tennék.

Végül, negyedszer: az ökumenikus keresztyén minden öncélú *felekezetieskedésnek* („denominationalism”) és minden bokamély *felekezeti köziségnek* („interdenominationalism”) is újra meg újra ellenáll. Kitaróan ápolja az egyház *egyetlen* voltának eszméjét, jól tudván, hogy egészséges ökumenicitásról csak ott lehet szó, ahol az egyházak, mint ún. felekezetek is Pál jól ismert szavait tekintik legalapvetőbb életelvüknek: „Mi, akik élünk, mindenkor halálra adatunk Jézusért, hogy a Jézus élete is látható legyen a mi halandó testünkben.” (2Kor 4,11)

Ugyanakkor az ökumenikus keresztyén állandó tudatában van annak is, hogy többről van itt szó, mint pusztán felekezeti köziségéről. Mert mindaddig a legjobb indulatú együttműködés is sekélyes marad, míg fel nem ismerjük azt, hogy benne és általa Krisztusnak kell növekednie, nekünk pedig, nemcsak mint egyéneknek, hanem egyúttal mint felekezeteknek is, alább kell szállanunk. És ennek újra meg kell történnie, míg csak meg nem tanuljuk, hogy Krisztust nem lehet részekre osztani.

Az eddigieket összefoglalva elmondhatjuk: Ökumenikus keresztyén az a valaki, aki községének, nemzetének, világrészének, sőt mi több, az egész emberlakta földnek valamennyi társadalmi, gazdasági, kulturális és politikai, legfőképpen pedig és elsősorban is egyházi és teológiai kérdését állandóan egy biblikus értelemben vett bifokális, s éppen ezért ökumenikus szemüvegen át szemléli és értékeli, s így minden tetteivel az *egész* Krisztust és az Ő egész anyaszentegyházát, s abban és azon át az *egész* világ és emberiség üdvét és jóllétét szolgálja.

Ökumenikus teológia, ökumenikus munkatársi közösség, és ökumenikus átmérőjű felelősségtudat: ez a három, együtt és egyszerre, mindig és mindenütt az ökumenikus front harcosává teszi meg azt, aki magát ökumenikus keresztyénnek meri nevezni. A Princetonban elkezdődött, majd pedig Pasadenában, Dubuque-ban, Lancasterben, s nyugalomba vonulásom után még Ann Arborban és Grand Rapidsen is folytatódó egyházi és teológiai munkásságomat mindig az a célkitűzés hatotta át, hogy az ökumenikus keresztyén e hármasságát valamiképpen szem elől ne veszítsem. Ezért is adom teológiai önéletrajzom következő két részének ezt az összefoglaló, dinamikus címet: *Az ökumenikus fronton*.

Cél-, lélek- és munkaközösség

Amerikai munkásságom kulcsszavává a „közösség” (koinonia) szót tettem. Közösség csak ott lehet, ahol az együttélők az *egy-célúság*, sőt egyenesen az *egyetlen-célúság* hordozói. A keresztyén értelemben vett közösség tagjai egyetlen célkitűzés *hordozottjai*. Ez a cél *Istennek* a Jézus Krisztusban kijelentett akarata: az Ő országának hirdetése és terjesztése.

Az egyház, mint Krisztus teste, a cél hordozóinak és hordozottjainak a lélek- és munkaközössége. Egyszerre hit-, remény-, és szeretetközösség. Mind a „természeti”, mind pedig a „lelki” ajándékok (karizmák) mozgósítottjainak és mozgósítóinak az együttese; az Isten országát képviselők *munkaközössége*. Mint ilyen, sohasem zárt, hanem *mindig és mindenfelé* nyitott. Ebben a közösségben az „elvtársból” „cél társ” lesz; a cél társból „bajtárs”; a „bajtársból” „munkatárs”; a „munkatársból” pedig önkéntes „szolgatárs”. Istenre néző és Neki engedelmeskedő szolgatárs. „Krisztus hú szolgája” – mindenkiért (Kol 1,7). Ennél nem több, de nem is kevesebb.

Ily gondolatoktól motiváltan kezdtem el munkásságomat az elem táruló ökumenikus fronton – a lancasteri teológiai főiskolából...

Közösségben hitvestársammal (I)

1. Az iker-teológus

Thomas Torrance 1959. évi lancasteri időzése után írott levelében feleségemről úgy emlékezett meg, mint „iker-teológusról”. „Iker-teológusok találhatóak családi körötökben”, írta, „és helyénvaló dolog ez, ha Barhtal együtt teologizálunk. Mert a férfi és a nő csak együtt tükrözhetik vissza Isten dicsőségét.”

Amerikába való kiérkezése óta valóban mindig ilyen valakinek éreztem és tudtam Szerénámot. És mert az ő élete, teológiája és munkássága az enyémmel teljesen egybefonódott, e teológiai önéletrajzomban újra meg újra őrá és az ő munkájáról is meg kell emlékezni.

Szeréna iramszerű teológiai fejlődése Amerikában is folytatódott. A kaliforniai szélsőséges fundamentalisták légköréből való kiszakadásunk után ő is újra szabadon lélegezhetett. Az ország keleti részébe történt visszatérésünk lehetővé tette számára, hogy több elszakadt egyházi és baráti szálát újra felvegyen. Két év alatt (1952–1954) megint befutott előadóvá lett, s mind határozottabban bontakozott ki benne az *evangelizáló írásmagyarázó*.

Isten *négyszeres* érzékkel áldotta meg őt: 1. *Történelmi érzékkel*. Korá ifjúságától kezdve a történelem iránt mindig igen nagy érdeklődést tanúsított. Számára az emberiség történelme, s így a „Biblia világa” nem merő adathalmaz. Konkrét beleélési képességével meglátja és meglátta azokat a történelmi helyzeteket, amelyekben és amelyeken át Isten a maga üdvakarátát az emberiség tudomására hozta.

2. *Történelmi érzékéhez társul Ige-érzéke*. Ez az érzék, külön karizmaként, onnan felülről adatik. Az „Istentől-tanítottság” tényszerűsége ez. Ezt nyerte ő el még Magyarországon és e karizmája a keleti államokba való visszatérésünk után elementáris erővel tört fel belőle.

3. Harmadik áldásnak egyszerű *nyelvérzéke* bizonyul. Az angol nyelv sajátos idiómáit könnyedén elsajátította és a poéta színes és képzeletdús kifejező képességével mondanivalóját mindig röviden, gyökösen, konkrétan és megnyerően tudja tálni.

4. Végül nagy segítségére van az, amit legtalálóbban a *hiányérzet felébbresztése* iránti érzéknek lehetne nevezni. Mindaddig, míg csak Máriával együtt meg nem érezzük azt, hogy „egy a szükséges dolog”, e lelki hiányérzet tudata hiányozni fog belőlünk. És az evangelizáló írásmagyarázónak épp az a tulajdonképpeni feladata, hogy e *lelki hiányérzet* hiányára hallgatóit ráébbressze. Amely pillanatban ez sikerül neki, írásmagyarázatában az írott Ige *helyén mondott* Igévé lesz, s meghozza kívánt gyümölcsseit.

2. Tengerparttól tengerpartig

A presbiteriánus és református egyházak helyi, körzeti és országos nőszövetségei a Szeréna írásmagyarázó szolgálatára lépten-nyomon igényt tartottak. Az egyik tengerparttól a másikkig, különböző felekeztek nőszövetségei nemegyszer az államok egyetemei is, meghívták őt előadójukul. A Keresztyén Nők Országos Szövetsége (Church Women United) ökumenikus vonalon futtatta, s intézőbizottságába is bevásztotta.

Előadási témáinak repertoárja egyre csak szélesedett. De leginkább azt szerette, ha írásmagyarázati, illetve áhítatsorozatokot tarthatott. Máté és Lukács evangéliuma, a Zsoltárok könyve, Jeremiás és a Kis Proféták egyaránt sorra kerültek ebben az időszakban (1952–1961). Előadásorozatairól az országos nőszövetségek nyomatos példányokat készítettek, s ezeket tagegyleteiknek megküldötték.

Az „iker-teológusok” nemegyszer együtt is szolgálhattak: 1956 nyarán. Massonetta Springen (Virginiában), Lake Foresten (Illinoisban) és Fort Collinson (Colorádóban). Szeréna *Milestones in Our Christian Pilgrimage (Keresztyén zarándoklásunk mérőföldkövei)* címmel az alapvető hittételekről beszélt. Én pedig *Jesus and Citizenship (Jézus és állampolgári kötelességeink)* címen tartottam előadásokat. Még Torontóba (Kanada) is áthívtak bennünket, hogy az ottani diakonissza intézetben egy héten át konferenciái előadókként szolgáljunk.

1959 megint a Kálvin-jubileum esztendeje volt. Szeréna a presbiteriánus egyház felkérésére *My Heart I Offer to Thee (Szívemet Neked ajánlom fel Uram)* címmel hálaadó istentiszteleti szöveget készítettett, amit aztán e presbiteriánus nőszövetségek tengerparttól tengerpartig, sőt még Brazíliában is használtak.

E világiáró írásmagyarázó szolgálatnak legmélyebbre menő megnyilvánulása mindazonáltal helyileg, Lancasterben következett be. A lancasteri presbiteriánus lelkipásztorinak, John Gordonnak sajátos igehirdetői módszere volt, hogy hetekkel előre megjelölte azokat a bibliai részeket, amelyekre az elkövetkező vasárnapokon prédikációit felépíti. E bibliai részeket 1959-től kezdve a Szeréna magyarázatos vezérfonalai ismertették meg a gyülekezetben szép számmal működő bibliakörök tagjaival. Így azután, még mielőtt a kijelölt bibliai részről az egyház lelkésze igehirdetését megtarthatta volna, már a gyülekezeti bibliakörök áttárgyalták azt, s mindnyájan várakozással kérdezték: Vajon felfedezéseikhez fog-e tudni hozzáadni valamit lelkipásztoruk? És az eredmény minden vasárnap meggazdagító és újszerű volt. Az egész gyülekezet úgy érezte, hogy lelkipásztorai igehirdetésében mindnyájan részt vettek és vele vasárnapról vasárnapra mind jobban egybeforrak. Szerénának kétségtelenül nagy munkatöbbletet jelentett e bibliaköri vezérfonal készítése, mert ugyanakkor sok másfelé is igényelték szolgálatát. De a felmerülő kimerültség napjaiért munkájának gazdag gyümölcsözése bőven kárpótolta.

3. Arccal mindenfelé

Minden év böjti időszakában világszerte megrendezik az ún. világimanapot (World Day of Prayer). E nap istentiszteleti szövegének elkészítésére a központi intéző bizottság rendszeren más-más világtáj, illetve ország egy-egy női csoportját kéri fel. Csak rit-

kán fordul elő, hogy egyetlen nőre esik választásuk. Ez történt az 1957. évre tervezett világitanap esetében is. Már 1955-ben megkérték Szerénát ez istentiszteleti szöveg megírására. A cél az volt, hogy abban a kelet-európai keresztyének lelkivilága tükröződjék; az ő hitük, problémáik és meglátásaik jussanak kifejezésre.

Gyönyörűsége, de egyben csontpogatóan nehéz megbízás volt ez az akkori világhelyzetben. Az istentiszteleti szöveg készítése közben Szeréna arccal elsősorban kelet felé nézett, hiszen megbízása is erre kötelezte. De ugyanakkor a világ valamennyi táját is szemmel kellett tartania. Hiszen amit írt, azt az *egész világnak* írta.

1956 szeptemberére készült el a szöveg. Első ízben történt, hogy a központi bizottság minden változtatás nélkül fogadta el azt. Már nyomdában volt, amikor október második felében kitört Magyarországon a forradalom, és jóval az 1957. évi világitanap dátumának (március 8) elérkezte előtt, az egész világ szeme láttára végig vonaglott az új magyar tragédia”...

a) „*Micsoda választhat el minket...?*”

A világitanapi tizenkét oldalas istentisztelet textusa: Róm 8,35. Mellette a nap körül keringő földteke. Alatta egy tiszakanyári egyszerű parasztasszony imádsága. A füzet második oldalán *Flower in Ruins (Romon virág)* cím alatt Budapest ostromát írta le meditáció formájában Szeréna. Az ostrom vége felé, a romok között, a tavasz kezdetét jelző első ibolya megjelenésével párhuzamba állította a háború utáni Magyarországon bekövetkezett lelki ébredést. A füzet következő nyolc lapján, a vezető és az istentiszteleten résztvevők között lefolyó párbeszéd formájában, az istentisztelet törzsökös része következett. Végül, utolsó oldalán, annak a 143 országnak a neve olvasható, amelyeknek egyházaival a világitanap rendezősége állandó kapcsolatot tart fenn.

b) *1957. március 8.*

A pennsylvaniai egyházak szövetségének lapja első oldalán vastag betűs nyomásban hirdette: „Az Egyesült Államok 20 000 gyülekezetében és a világ 143 országában rendezik meg a misszió nagy napját, a világitanapot.” Majd így folytatta: „Mi, pennsylvaniaiak, már csak azért is nagy érdeklődéssel tekintünk e nap elé, mert a világitanap istentiszteletének íróját magunkénak mondhatjuk.” A világitanap rendezősége pedig ezen a napon perselyadományokból közel egymillió dollár bevételre számított.

Szerénát erre a napra legalább negyven helyre hívták igehirdetőnek; így pl. a washingtoni legnagyobb egyházhoz is. De úgy döntöttünk, leghelyesebb, ha erre a napra Pennsylvániában és Lancasterben marad. Azoknak körében, akik most már teljesen a magukénak tekintettek bennünket.

Én már előző este elutaztam New Yorkba, hogy ott a manhattani egyházak közös istentiszteletén vendég igehirdetőként szolgálhassak. Az egyik nagy episzkopális egyházban tartott istentisztelet után azonnal visszatértem Lancasterbe. Közben Szeréna a lancasteri egyházak közös istentiszteletein beszélt. A késő délutáni órákban azután autón a 80 mérföldre levő Philadelphiába siettünk, hogy az ottani egyházak közös istentiszteletén Szeréna hirdethesse Isten ígését. Bevallom: büszkeséggel vegyült hálával néztem, amint a bevonuló palástos lelkészek hosszú sora végén egyetlen nő haladt a szószék felé: az én asszonyom, teológus iker-testvérem, a világitanapi istentiszteleti szövegnek írója és e mélyen szántó ökumenikus istentisztelet igehirdetője...

Alkalmi prédikációk

Ifjúsági bibliaóra

Móra László Tibor

Kajántó

Arcképek a Bibliából

Máté – a megtért bűnös

Alapige: Máté 9,9–13

A harmadik arckép egy furcsa személyé. Olyan ember áll előttünk, aki az anyagiak miatt mindenre képes. A mai anyagi világban sokan azt gondolják, hogy pénzzel mindent el lehet érni, mindent meg lehet venni. Úgy tűnik, hogy a valós hatalmat azok gyakorolják, akiknek nagy a bankszámlájuk és nincs lelkiismeret-furdalásuk. Sokszor szembesül a keresztyén ember is ezzel a helyzettel. Saját bőrén tapasztalhatja, hogy annak van igaza, aki többet fizet.

Máté vámszedő volt. Mai szóval élve üzletember. A Római Birodalom az adókból tartotta fenn magát. Minden tartomány köteles volt befizetni a rá kivetett fejadót és ingatlanadót, a kereskedelemről és vámokból befolyó adókat. A tartomány helytartója meghirdette, hogy mennyi pénzt kell egy-egy város Rómának befizessen. Voltak olyan emberek, akik előre kifizetve ezt az összeget, megvásárolták a vámszedési jogot egy bizonyos időre. Ők lettek a fővámszedők, akik árverésre bocsátották az egyes vámszedőhelyeket. Aki többet ígért, annak adták. Aki így megvette a vámszedéshez való jogot, megpróbálta mielőbb visszazerezni a pénzét. Az egész ügy egy üzleti vállalkozás volt. A gondok azonban ezután jelentkeztek. Akik vámot szedtek, nemcsak azt akarták visszanyerni, amit befektettek, hanem nyereséget is akartak elkönyvelni, hisz nyereség nélkül nincs sikeres üzlet. A másik probléma meg az volt, hogy sokan Izráel fiai közül is vállalkoztak erre a munkára. Izráelben csak egy szent adó létezett, a templomadó. Minden más vámot, adót istentelennek tartottak. Tehát a hitűkhöz ragaszkodó zsidók szemében azok, akik más adót szedtek, árulók voltak, akik saját népüket árulták el, saját identitásukat tagadták meg, mert az elnyomó rómaiakat szolgálták, és saját népüket elnyomva gazdagodtak meg. Kivetették őket maguk közül. Bűnösnek, tisztátalannak mondták őket. Olyanoknak, akikkel nem volt szabad érintkezni.

1. Ilyen ember volt Máté is. A párhuzamos evangéliumokból annyit tudunk meg róla, hogy Kapernaumban lakott, Lévinek is hívták, Alfeus fia volt. Mint vámszedő, ott kellett ülnie a város kapujában, és az arra járó kereskedőktől kellett beszédnie a vámot. Mindenki megvetette. A kereskedők azért, mert megpróbálta őket megcsalni a vámolásnál, a zsidók pedig a már említett okok miatt. Milyen élete lehetett ennek az embernek? Vajon voltak-e barátai, vagy csak olyan cégtársak, akikkel kényszerből tartotta a kapcsolatot, mert összekötötte őket a közös kivetettség? Vajon milyen volt a lelkivilága? Mi jelentette számára az örömet? A pénz csörgése, aminek egy részét meg tudta tartani magának, vagy már az sem?

Ehhez az emberhez érkezik Jézus. Mit vártak el a farizeusok Jézustól? Hogy hitű izráelitához híven megveti őt. Mint igazi tanító, aki ismeri a törvényt, nem áll meg mellette, hanem elkerüli. Ezzel szemben Jézus Mátéban észrevesz valamit, amit mások nem láthattak. A nép előítéletek alapján gondolkozik. Számukra mindenki, aki a vámszedő-

székben ül, egyforma. Gyűlöletük nem engedte, hogy Mátéban észrevegyék azt az embert, akinek onnan, a mélységből ki lehet szabadulnia.

Mit tesz Jézus? Nem magyaráz sokat Máténak. Nem mondja el, hogy mit akar vele. Csak annyit mond nagyon tömören: „Kövess engem!” Ebben benne van minden, ami hiányzik Máté életéből. Kövess engem, mert más lehetőséget nyújtok számodra, mint azt, hogy életed végéig ott ülj a vámszedő asztalnál. Más közösségbe kerülsz, ahol lehet, hogy szintén megvetett leszel a farizeusoktól, de lelked szabad lesz. A vámszedő asztal bilincsei lehullnak rólad.

Mindezek után jön Jézus másik tette, amivel kiválthatta a farizeusok haragját. Nem csak megszólítja Mátét, hanem el is megy hozzá és letelepedik a házában. Vállalja a közösséget a megvetettel, a kitaszítottal.

Most nézzük meg, hogy mit fedezünk fel ebben a történetben, ami akár a saját vonásunk is lehetne. Mi mint vámszedők? Furcsán hangzik a kérdés, de fel kell tenni. Mit teszünk? Sokszor az élettől szedjük a vámot. Megpróbáljuk teljes intenzitással élni az életet. Megpróbáljuk olyanná tenni, mint azt a gyertyát, amelyet mind a két végén meggyújtottak, amely aztán túl korán ellobban. Fel kell hogy tegyünk a kérdést, van-e időnk arra, hogy barátainkkal beszéljünk, hogy egy-egy kicsit elcsendesedjünk, hogy érezzük Istennek a közelségét, vagy oda vagyunk kötve a saját vámszedő asztalunkhoz és nem vesszük észre, hogy tulajdonképpen mi fizetjük a drága vámot, miközben a saját életünk, baráti kapcsolataink, hitünk megy rá erre a nagy rohanásra. Most hadd kérdezzem meg, mit tesz Jézus velünk? Ő ebből a helyzetből akar kiszabadítani.

2. Hogyan fogadjuk ezt az új helyzetet? Egyfelől ott van a Máté válasza. Elfogadja mindazt, amit Jézus tesz. Szakít mindennel, ami a régi életéhez köti. Lehullnak a kötöttségek róla. Szabaddá válik.

Másfelől azonban van a befelé forduló örökös vámszedői magatartás, a lelkiismeret-furdalásból származó zúgolódás.

Sokszor mi, mai „vámszedők” is gyakoroljuk ezt. Kinek mi köze az én életemhez – mondjuk. Mit akarnak tőlem? Hagyjanak ott, ahol vagyok, ne vágják ki az életemben. Vagy következik a közömbösség és az irgalmatlanság. Elfordulunk attól, akin segítenünk kellene. Ebből a „vámszedői” magatartásból kellene kigyógyulni!

3. Jézus szava az, ami minden „vámszedői” mélységből ki tud szabadítani. Ő mondja meg, hogy milyen ember is az, aki oda van kötve az élet vámszedő asztalához, aki szeretne onnan szabadulni, de nem tud. Az ilyen ember beteg! Orvosra van szüksége. Az áldott orvos pedig nem csak közeleg, hanem itt van. Itt áll mellettünk, a mi mai vámszedő asztalunk mellett, és megszólít. Bátorítón mondja: Kövess engem!

Ettől kezdve Máté a Jézus szemében a meggyógyult beteg. Életébe az anyagiak helyébe a hit lép. Nagy dolog, amit ő tett, mert sok mindenről le kellett mondania, hogy Jézust kövesse. Jézus itt küldetésének célját mondja el. Ő az ilyen bűnösökért, az ilyen lelki betegekért jött!

Tartsunk lelkiismeret-vizsgálatot! Mi az, ami minket jellemez? A kérdést úgy is fel lehet tenni, hogy hol állunk mi ezen az úton? A vámszedő asztal mellett, és a magába forduló, önmagának élő, Istentől és emberektől elzárkózott élet a miénk, vagy az, akinek az otthonában ott van Jézus, aki engedelmeskedett kívánságának és meggyógyult. Tartsunk önvizsgálatot, és valljuk meg magunknak valós helyzetünket. Ez után pedig nyissuk meg szívünket és halljuk meg a szót: „Jer és kövess engem!”

Vitaindító kérdések

1. Bűn-e a gazdagság? Hát az, hogy valaki nincs megelégedve saját élethelyzetével és többre vágyik?

2. Mi az igazi öröm a mai ember számára? A pénz csörgése, a bankszámla, a luxus-kocsik, a villák, vagy a hit, mely ma is vallja: „boldogok a lelki szegények, mert övék a mennyeknek országa”?

3. Mit tudunk mi nyújtani a világnak, a mai Mátéknak, hogy otthagyják a vámszedő asztalt és kövessék Jézust?

Rádioprédikáció

Adorján László

Kolozsvár–Alsóváros

Isten gondviseléséből élni

Alapige: 2Mózes 16,28–29

Amikor a műsor elején tíz perces pihenőre hívtam a hallgatókat, ezt komolyan gondoltam. Most tényleg azt kérem, üljenek le a rádió mellé, tíz percre. Álljanak meg! Pihenjenek.

Ez hiányzik az életünkből. Állandóan rohanunk. Panaszkodunk emiatt, de azért meg nem állunk.

Nem csak a mai kor emberére jellemző ez. Hallgassuk csak meg, mit mond Isten a Mózes második könyve 16. részének 28. és 29. versében:

„Monda az Úr Mózesnek: meddig nem akarjátok megtartani az én parancsolataimat és törvényeimet? Lássátok meg!... Azért ad Ő nektek hatodnapon két napra való kenyeret. Maradjatok veszteg, ki-ki a maga helyén; senki se menjen ki az ő helyéből a hetedik napon.”

Lám, ezelőtt ötezer évvel is rohant és aggodalmaskodott az ember. Miért aggodalmaskodott és miért rohant? Nyilvánvalóan a megélhetésért, a kenyérért. Mindennap felszedhették a mannát a puszta homokjáról – hallottuk az előbbi adásban. Azonban – megmondta Isten – szombatnapon nem kell kimenni. Amit pénteken felszedtetek, az elég lesz!

Mégis bennünk volt a reflex. Ma is dolgoznom kell! Nem ülhetek veszteg! Nem várom tétlenül, hogy úgymond, a sült galamb a számba hulljon.

Ma is így nyugtalanokunk. Ha nem dolgozunk eleget, ha nem túlórázunk, ha nem futunk, akkor nem lesz elég, amit az asztalra tegyünk, nem lesz elég pénzünk a megélhetésre.

Benne vagyunk ebben a hajszában mindnyájan, de ugyanakkor ebben a nagy dilemmában is.

Valójában tudjuk, ha meg nem állunk, nem bírjuk sokáig. Azt is jól tudjuk, hogy a szüntelenül rohanó embernek nincs ideje sem önmagára, sem másra. Ezért van az, hogy elröppennek az évek és úgy nő fel a családban a gyermek – ha egyáltalán van gyermek –, hogy alig látja a szüleit, alig beszél velük, alig ismeri őket. Nemegyszer történt meg, hogy szüleit temető gyermek alig tudott valamit is mondani apjáról, vagy anyjáról. Nem tudta, hogy kicsoda, hitéről még kevesebbet. Rohantak mind – de egymás mellett.

Nemegyszer történik meg az is, hogy megszűnik a párbeszéd, a kapcsolat a férj és a feleség, vagy a szülő és a gyermek között. Nincs idő erre. Hazafutunk fáradtan, leroskadunk a tévé elé, előkapjuk az újságot, bekapcsoljuk a rádiót, zenébe burkolózunk, zajokba, s végül belealszunk fáradtan a közdelembe. Vagy pedig újabb munkába fogunk, hiszen befejeződött a munkahelyen, akkor otthon vár seregnyi új intézni való.

Ez az ige azt mondja: állj meg! Miért rendelte el Isten a szombatot? Nem csak arról van szó, hogy ne dolgozz és helyette pihenj – nyilván ez az egyik tizenete az igének –, hanem azért is, hogy legyen idő ez alatt magadra, másokra és természetesen Istenre. Azért parancsolja Isten azt, hogy álljunk meg, hogy bízzuk rá egész életünket. Bízzunk benne, hogy Ő sok mindent, a mi küszködésünk ellenére is ki tud rendelni. Meg tud segíteni. Nem én vagyok az, akinek egyedül kell mindent előteremtenem. Sokkal nagyobb érték is van annál, mint amit a magam két kezével ki tudok csikarni az élettől.

Nagyon bölcsen így mondja ezt a 127. zsoltár: „Ha az Úr nem építi a házat, hiába dolgoznak annak építői. Ha az Úr nem őrzi a várost, hiába vigyáz az őríző. Hiába néktek korán felkelnetek, későn fekdüdnötök, fáradsággal szerzett kenyeret ennetek! Szerelmesének álmába ad eleget.”

Ennek a figyelmeztetésnek a betetőzése Jézus csodája az Újszövetségben. Mintegy válaszolt a manna csodájára, amikor az ötezer embert egy tízórára szánt kenyérből és halból vendégelte meg. Mindenki szájátva bámulta a csodát! Jézus ezzel azt akarta elmondani, hogy velem is lehetséges, ami egyébként emberileg képtelenség lenne.

Álljunk meg tehát és bízzunk abban, hogy ebben a tudatosan vállalt csendben és nyugalomban Isten munkálkodik érettünk. Álljunk meg és engedjük, hogy ebben a csendben és nyugalomban Isten dolgozzon érettünk! Merjük elkérni az Ő gondviselésének ajándékait! Ámen.

Imádság

Menyei Édesatyánk! Nap mint nap rohanunk, futunk. Olyan kevés időnk van Reád, magunkra és egymásra figyelni. Segíts megállnunk és segíts Benned bízunk, hogy mindaddig, ameddig állunk, testileg-lelkileg pihenjünk és Reád figyeljünk. Engedd meglátnunk azt, hogy ez alatt Te munkálkods, és Te gondoskodni tudsz rólunk. Segíts, hogy ebben a bizalomban tudjunk dolgozni, Reád figyelni, felüdülni, és nap mint nap egymásra figyelni! Ámen.

Keresztelési ígehirdetés

Tóbiás Tibor

Szamosardó

Küldetés

Alapige: Máté 28,19–20

Egyszerű ígehallgató emberekként sokszor elcsodálkozunk azon, hogy Isten valamilyen megbízatást, küldetést adott egykor valakinek, valakiknek, s azok vagy vonakodtak azt teljesíteni, vagy kibújtak a megbízatás alól. Megfogalmazódik bennünk, milyen kár, hogy Isten nem szól konkrétan hozzánk – mi rögtön engedelmesszünk. De nekem nem szólt Isten. Valóban nem szólt?

Kedves szülők, keresztszülők! Ma konkrétan hozzátok szól Isten, mikor a mi Urunk Jézus Krisztus küldő, megbízó parancsát halljátok: *Elmennén...* Hova? A földnek végső határáig? Nem, Isten nem kér lehetetlent! Titeket e gyermekhez küld. Ne azt válaszoljátok lelketek mélyén, hogy ez értelmetlen, mert e gyermek a miénk és itt mellettünk van. Isten azért küld hozzá, hogy ne kerüljetek valamikor nagyon távol tőle – lelkileg! Ezért máris kaptok Istentől megbízatást is: elvinni, odavinni Istenhez. Az ószövetségi törvény előírta, hogy a gyermeket 8 napos korában be kellett mutatni Istennek és el kellett látni

a szövetség jegyével a körülmetélés által. Lényegében ugyanez történik most is – elhoz-
tátok Isten és a gyülekezet színe elé, s a keresztség sákramentuma által a Szentháromság
egy Isten szövetségébe helyezitek. A tiétek, mert nektek adta Isten, de nem saját céljai-
tok, vágyaitok elérésére, hanem feladatként. A feladat leírása így hangzik: tegyétek tan-
nítvánnyá! Ahhoz, hogy egyénisége kifejlődjön, szükséges a ti irányításotok. *Ővni* kell
mindattól, ami a lelkivilágát megsebezheti. Ez a ti feladatotok!

Soha ne feledjétek azt, hogy azért bízott rátok, hogy felkészítsétek és útra indítsá-
tok. Ne gondoljátok, hogy ez a felkészítés az óvónők, tanítók, tanárok dolga. Ők csak
arra az alapra építhetnek, melyet ti magatok helyeztek a gyermek lelkébe. Igaz, írni
megtanul majd az iskolában, de imádkozni nektek kell megtanítanotok. Sok helyen még
élő és eleven a tudat, hogy a gyermek lelkéért konfirmációig azoké a felelősség, akik Is-
ten színe előtt ígéretet tettek a gyermek nevelésével kapcsolatosan (úgy nevelitek és ne-
veltetitek...). Ti, szülők és keresztszülők tesztek ígéretet. S az ígélet kötelez. Nemrég
beszélgettem egy fiatal házaspárral, akik imádkozó, hívő életet éltek, de kijelentették,
hogy nem kereszteltetik meg gyerekeiket, mert nem akarják „elkötelezni” őt. (!) Micsó-
da félreértés! Valójában saját magukat nem akarják elkötelezni arra, hogy gyermeküket
Krisztusban, az Anyaszentegyház közösségében neveljék. Mert erre tesztek ígéretet, itt
– Isten és a gyülekezet színe előtt.

Az engedetlenséget keservesen meg kell fizetni. Miben és hogyan? Nem tudom. De
elgondolkoztató sok öreg szülőnek a panasza: „Én nem ezt vártam...!”

Testvéreim, Isten rátok bízta ezt a gyermeket. Ti vetitek a magot – nektek kell majd
aratnotok is. Ha a ti kisgyermeküket lelkébe szeretetet, jószágot, szelidséget vettek, azt is
aratjátok. Ha durvaságot, hazugságot, komizságot vettek, majd keserűen nagyon, de
aratjátok. A mi Urunk megígérte, hogy magvetésetek idején tiveletek lesz minden na-
pon, a világ végezetéig. Úgy végezzétek küldetéseteket, hogy mind itt e földön, mind
pedig az örökkévalóságban elnyerhessétek jutalmatokat. Itt – gyermeketek büszke le-
gyen rátok, majd egykor pedig elhangozzon a hűséges sáfároknak kijáró szó: Jól va-
gyon, jó, és hű szolgálom... Ámen.

Esketési igehirdetés

Erődsdi Ferenc

Erzsébetváros

Isten gondviselő szeretete

Alapige: Máté 6,25,33

Ünneplő gyülekezet! Kedves ifjú pár!

Ezen ünnepi alkalommal, házasságotok Isten előtti megkötésének órájában, fontos
üzenetet hallotok az Igéből: „Ne aggodalmaskodjatok...” Így biztat most benneteket a
mi Urunk Jézus Krisztus, amikor az öröm és a boldogság szíveteket uraló érzése mel-
lett, ott van a jövőre tekintő, a holnap elé néző szorongás is. Az örök emberi aggodal-
omról szól itt Jézus, arról a leküzdhetetlen érzésről, amely hatalmába kerít férfit és nőt,
amikor a még ismeretlen jövődőről kezdenek el beszélgetni, arról, hogy hol fogunk
lakni, hogy mit fogunk enni, inni, mibe fogunk öltözködni, s hogy mindezen gondok
mellett mire lesz még időnk és erőnk. Vajon több lesz-e ez a kettesben folytatott élet,
mint örökös fáradozás a napról napra való megélhetés után? Nem tagadható, hogy ko-
moly kérdések ezek, s ugyanúgy tornyosulnak elétek, mint mindnyájunk elé.

Valljuk meg őszintén, hogy életünk során megkísértettünk a ránk nehezedő gondok és aggodalmak által. Ilyenkor szeretnénk kikerülni a gondokat, a naponkénti szorongást, az aggodalmat. Lehet-e másképpen? Van-e megoldás, mint amit mi ilyenkor próbálunk cselekedni? Igen, van! Erről beszél nekünk Jézus Krisztus a most felolvasott Igében, amikor az emberi aggodalommal és az ember „ideig” tartó „megoldásaival” szemben, ezt az egyetlen utat mutatja be, az Isten gondviselését tartogató utat. Isten gondviselése az, amely feleslegessé teszi, hogy más módon mint reá hagyatkozva találjuk meg lelkünk békességét és életünk nyugalmát. A kissé megpróbált, de a reménységet fel nem adó ember hangja szólal meg énekeskönyvünk egyik énekében: „Gondviselő jó Atyám vagy. Óh, én édes Istenem! Látom én, hogy minden elhagy. E világon, csak Te nem...” Ez az út természetesen feltételezi azt a személyes hitet, amelyet református elődeink így fogalmaznak meg: „...az én hűséges Urannak és Megváltómnak, a Jézus Krisztusnak tulajdona vagyok...” (HK 1)

Aki Isten gondviselő szeretetéről, vezető akaratáról, emberrel kötött szövetségéről tud, s ezt elfogadja földi élete egyedüli lehetőségének, annak valóban nem kell aggodalmaskodnia az étel, az ital, az öltözet miatt, mert ezeket ráadásaként kapja meg ahhoz, ami maga az Élet. „Keressétek először Istennek országát, és az Ő igazságát; és ezek mind megadatnak nektek” – tanítja Krisztus a Hegyi Beszédben.

Az aggodalmak nélküli élet innen meríti erejét, célját, biztonságát; abból a tényből, hogy amíg te meg én, vagy éppen ti ketten, az élet Krisztus szerinti, imádságos megélésének lehetőségét keressétek, addig Isten gondoskodik mindarról, ami szükségként jelentkezhet életünkben. Amíg az ember aggodalmas érzéseit akarja megszüntetni, addig nem tud a gondviselésről, de ahogy megérezte és felfogta a Gondviselő Isten hatalmát, azonnal megszűnnek aggodalmai, mert az élet értékei helyet cseréltek.

Miből születik az aggodalmaskodás? A jövődőtől való félelemből. Jézus azt tanította, hogy elég minden napnak a maga baja. Ő ad erőt arra, hogy az egy napra eső terhet elhordozhassuk. De arra már nem, hogy az eljövendő napok összes terhet is elviseljük. Mert az ember soha nem az egy napnak terhe alatt törik össze, hanem több nap terhe alatt akkor, amikor a jövő több havi terhet áthozza a mai napra.

Kedves ifjú pár! Soha el ne felejtétek, hogy az aggodalmaskodást egyedül csak az Istenben való hit által lehet legyőzni. Ahol az igaz Isten egy család életében jelen van, ott leomlanak a bálványok. De csak előtte omlanak le! Az aggodalmaskodást is hatalmas tetteivel Ő űzheti el egyedül. Aki vallja, hogy Isten az ő életének Ura és neki gondviselő, szerető édes Atyja, annak az aggodalmaskodás értelmetlen. Hiszen minden Isten kezében van, és nem a miénkben. Ezért az aggodalmaskodást nem lehet értelemmel legyőzni, csak hittel! De élő hittel ti is legyőzhetitek!

Hisszük, hogy Isten titeket arra választott ki, hogy többnek lássátok ezt az életet, mint csupán kézzelfogható és mulandó dolgok megszerzését. Reméljük, nagyon, hogy Isten a maga akaratát úgy adja tudtokra életetekben, hogy az a Vele való közösség megtapasztalásának áldott alkalma legyen!

Isten országát és az Ő igazságát kell tehát elsősorban keresnetek, mert a többi szükséges dolog Isten gondviselése által, ráadásaként megadatik nektek. Isten országának eljöveteleért szüntelenül nektek is, nekünk is imádkoznunk és dolgoznunk kell. Az Isten országa megvalósulásáért munkálkodó erős hit töltse be a ti szíveteket és lelketeket, hogy Jézus mai tanítványaiként, munkatársai és terveinek hűséges megvalósítói lehessetek.

Ezen ünnepi órában imádkozzunk azért, hogy Isten távoztasson el minden emberi aggodalmaskodást a ti szívetekből, hogy Isten gondviselésének áldásában részesülve, boldog házasságot élhessetek! Ámen.

Temetési igehirdetés

Alföldi-Lakatos Tibor

Felsőbánya

Erő a „nagy útra”

Alapige: 1Királyok 19,1–8

Egész életünket a küzdelem jegyében éljük végig születésünk pillanatától egészen halálunkig. Az ember már gyerekkortól kezdve megismeri azt az ádáz, alattomos ellenséget, amit betegség néven ismerünk, és amelytől értelmünk kibontakozása pillanatától kezdve rettegünk. Ez nem is csoda, hiszen egészen zsenge korunkra visszaemlékezve, szinte a fülünkben csengenek a szülői féltő szeretetből fakadó – néha gyöngédebb, néha pedig erősebb – figyelmeztetések: „Ne igyál hideg vizet, mert beteg leszel!”, vagy: „Vegyél magadra még valamit, mert megbetegszel!” – hogy csak a legegyszerűbbeket említsen. Olyan is előfordul, hogy egyesekbe annyira belesulykolják a szülők a betegségtől való óvakodást, hogy egész életük nem lesz más, mint egy végeláthatatlan, beteges menekülés a betegségtől.

Valahogy túlságosan rosszul értelmezve tanultuk meg értékelni az életünket. Istennek most az a célja, hogy lábainkat újból a helyes útra irányítsa, amint azt Illéssel is tette. Egyáltalán nem meglepő, ha az ember a túlságosan nehéznek bizonyuló teher súlya alatt, néha megkeseredett lélekkel – csendben, magába zárkózva, félhangosan, vagy éppen hangosan – füstölög sanyarú sorsa felett, hiszen valamilyen okból ma már szinte mindenki ezt teszi. Illés nem sokkal azelőtt, hogy menekülni kezdett volna, bátran vállalta azt, hogy eszköz legyen Isten kezében a hamis Baál-próféták feletti ítéletben. Mihelyt azonban érezte magán az életveszélyt és már nem volt hajlandó tovább vállalni a menekülést, így kiált fel kétségbeesésében Istenhez: „Elég! Most óh Uram, vedd el az én lelkemet; mert nem vagyok jobb az én atyáimnál!” Hiába, így van ez: ameddig különösebb baj nem adódik, addig vitézkedünk, sőt – ha kell – még látványosan is élünk. Abban a pillanatban viszont, amikor legelső alkalommal fálnak koccanunk, felkiáltunk, elég! Meg akarok halni, mert ezt nem vagyok képes úgysem végigvinni. Ez nekem túl sok! Mi mással lehetne magyarázni – a különösen – fiatalok között minden komolynak nevezhető ok nélkül elkövetett öngyilkosságokat, ha nem az efféle hihetetlen gondolkodással? Volt olyan 19 éves leány, aki meglátogatta beteg nagyanyját a kórházban, és a sok megráncosodott bőrű, reszkető lábakkal járó, vagy éppen járóképtelen öregasszony látványának hatására öngyilkosságot kísérelt meg, mivel – amint utóbb magyarázni próbálta – nem kívánt öregkorára ugyanerre a sorsra jutni.

Mindezeket azért bocsátottam előre, mert az, akinek most a ravatala mellett állunk, szinte már utolsó képviselője volt közöttünk annak a nemzedéknek, amely tudott és akart is másként gondolkodni és élni. Akik koporsóját körülálljátok, bizonyára valamennyien tudjátok, hogy ezen a földön megért 83 életéből 14 esztendőt magatehetetlenségben, ágyban töltött. Azt azonban talán már kevesebben tudják, hogy amikor ágynak döntötte az agyvérzés, és szinte egyik pillanatról a másikra rá kellett döbennie a teljes magatehetetlenségére, akkor benne is megfogalmazódott az öngyilkosság gondolata, ugyanis nem tudta elviselni azt a felismerést, hogy ő, aki hat évtizedet reggeltől estig megfeszülten végigdolgozott az életéből, most annyira sem képes, hogy a kezét felemelje. Titokban azt tervezgette, hogy amennyiben valamelyest

megerősödik – ugyanis a teljes felépülés gondolatát az orvos teljesen kizárta –, valamit tesz majd annak érdekében, hogy véget vessen ennek a ki tudja milyen hosszú szenvedésnek. Azt mondta magában, hogy a vége úgyszólván halál, tehát mire halogatni? Amikor már a gyakorlati kivitelezés módjait kezdte boncolgatni magában, akkor szólalt meg Isten, aki – nyilvánvalóan – másképp látta az ő jövőjét.

A szenvedés valóban hosszú volt, és – Istennek meg nem vont kegyelemből – végig-szenvedte. Istennek mindent legyőző hatalma megcselekedte, hogy a betegágy magányában latolgatott öngyilkos gondolatoknak vége szakadjon. Győzött az az istenfélő életmód, mely azelőtt egész lényét annyira jellemezte. Elmondása szerint akkor jutott eszébe ez a most felolvasott történet, és hirtelen szégyenkezés fogta el a napokon keresztül tartó istentelen gondolatok miatt annyira, hogy szégyenkezésében egyszerűen arra eszmélt, hogy hangosan szidja magát. Úgy érezte magát, mint aki álomból ébred, vagy mint aki egy kábult állapotból tér magához. Senki sem mentes a kísértéstől és a kísértő gondolatoktól, de az ilyen akadályokat csak az veheti, aki megfelelő erőforrásokkal rendelkezik. A szűkös idők csak azon nem fognak ki, akinek tele az „éléskamrája”. Itt kapunk választ arra a kérdésre, hogy miért esnek helyrehozhatatlanul kétségbe egyesek a legkisebb erőpróbára is? Azért, mert lelkileg „idült alultápláltságban” szenvednek. Aki kellő lelki alapokkal rendelkezik, azon nem győzedelmeskedhet az életnek egyetlen próbája sem. Adjatok külön is hálát Istennek azért, hogy egész életéből, de különösen ápolásának, gondozásának időszakából mindenekelőtt ezt tanulhattátok meg, kedves gyermekei és unokái! Milyen nagy áldás volt és marad az, hogy engedelmessé vált a Mindenható parancsának: „Kelj fel, egyél; mert erőd felett való utad van.” Egész életében komoly gondot fordított a lelki táplálkozásra, és ennek döntő szerepe volt abban, hogy túljusson életének legmélyebb pontján, számotokra is bizonyítva ezzel, hogy Krisztus „hagyatékának” komoly szerepe van az életében: „E világon nyomorúságok leszen, de bízzatok: én meggyőztem a világot.” (Jn 16,33b) Engedte magát felrázni, felébreszteni kísértései közül, hogy annál erősebbé váljon benne az életre való elhivatottságának bizonyossága. Olyan csodálatos számunkra Istennek megerősítő kegyelme, mint az Illés történetbeli hamuban sült pogácsa, meg az a pohár víz.

És ment Illés „annak az ételnek erejével negyven nap és negyven éjjel egész az Isten hegyéig, Hóreb-ig” – azaz amíg célhoz nem ért. Ez mutatja, hogy az életünk a maga teljes egészében Isten védelmező kegyelme alatt áll, és az Ő szempontjából csak ennek a kegyelemnek a világosságában lehet igazán befejezettnek tekinteni a földi pályafutást. Ettől elvonatkoztatva ugyanis befejezetlen, mert nem ér célt, hiszen gazdátlan kóborlásra fajul.

És vajon titeket, gyászolóit, milyen helyzet jellemez pillanatnyilag? Isten szava most hozzátok szól és titeket szólít meg abban a lelki állapotban, melyben a gyászoló emberre is egyfajta lelki zsidótság jellemző. Nem csupán az elmúlt napok temetési készülődésének iszonyatos iramú rohángálására, és az ebből következő – magától értetődő – fáradtságra gondolok. Sokkal inkább arra az őszinte fájdalomra, mely az elhomályosult, kifejezéstelen tekintetű, kisírt szemekből kiolvasható. Tizennégy esztendővel ezelőtt ti sokkal nehezebben törődtetek bele a megmáshíthatatlanba, mint ő maga. Azonban, lassan ti is elfogadtátok. Amit pedig Isten figyelmeztetésül neki mondott, azt ő nektek tolmácsolta: Készüljete fel, mert számotokra sem lesz könnyebb ez a küzdelem, mint számára, vagyis az egész családnak erőn felett való útja lesz. És milyen nagy áldást jelentett számotokra, hogy ő a kegyelemben részesült ember módján fogadta el – rövid vívódás után – Isten kezéből ezt az új életformát! Lassan hozzá

szoktatok az ő ágyban fekvő jelenlétéhez és azt mondtátok, hogy számotokra már az a fontos, hogy megtörtén és betegen bár, de közöttetek van. Most pedig ennek is vége!

Isten szavának fénypásztájába éppen azért került elsősorban az ő élete, hogy – szinte kézzelfogható – személyes emlékek megvilágítása által hathatósabbá tegye szívetekben a vigasztalódást és nem kevésbé a hitben való erősödést. Talán hosszú ideig valamilyen csodában reménykedtetek, ami – látszólag – hiába váratott magára: hogy még egyszer megerősödik és minden olyan lesz, mint régen. Pedig a csoda ott volt előttetek. Ő azt észre is vette, ugyanis ő felismerte, hogy nem abban van a csoda, ha a beteg meggyógyul, hanem abban, ha hordozni tudja betegsége terhét. A feltámadott Jézus Krisztus ezt üzeni a mindenkor szenvedő megváltottjainak: „Mivel megtartottad az én béketűrésre intő beszédemet, én is megtartalak téged a megpróbáltatás idején...” (Jel 3,10) Az irgalom Atyja pedig erőt adott ahhoz, hogy lelkileg ne roppanjon teljesen össze a megpróbáltatás idején, vagyis megtartotta őt, hogy haláláig bizonysgot tehessen előttetek az élet Uráról szóban és életfolytatásban egyaránt, mely feladatának teljes felelősséggel eleget is tett.

Isten iránti végtelen hálával búcsúzhatok a koporsója mellett, mert ő nem csupán a testi táplálékról gondoskodott számotokra, hanem arról a lelki kenyérről is, amelynek erejével őrizhette meg ő maga is keresztyéni méltóságát a kísértések közepette, sőt azoknak egészen mély hullámvölgyeit is megjárva. Az Úr Jézus Krisztus, mikor a pusztában megkísértetett, a Sátán minden egyes próbálkozására ezzel kezdte válaszát: „Meg van írva”. Az őszinte gyász sem egy elhanyagolható lelki állapot, hiszen ez is sebeket üt, mégpedig nagyon fájdalmasakat és nehezen gyógyulókat. Lelki betegséget okoz, mégpedig olyat, melyben az ember lelkileg teljesen elfásul. Ebben a helyzetben szólít meg titeket Isten és utat mutat az úttalanságban; megoldást nyújt a kilátástalanságban: „Kelj fel, egyél, mert erőd felett való utad van.” Nem rejti véka alá, hogy a következő útszakaszon minden erőre szükségetek lesz, sőt olykor minden összegyűjtött erő is kevésnek bizonyul majd. De az Isten Igéjével szembeni őszinte engedelmség minden mélypontról kihúzza az embert.

Búcsúzzunk tehát az ő koporsója mellett közismert lelki énekünk szavaival, melyet betegágyában különösen sokszor énekelgetett: „Hogyha itt tán nem is, ott az égi honba fenn; Jézusunk kebelén; Isten velünk, viszontlátásra!” Ámen.

Textuárium temetési igehirdetéshez

A) A vigasztalódás valamilyen formája előre készen van

A gyásztól sújtott ember szívesen hiteti el önmagával, hogy a halál természetes folyamat – különösen, ha nem a saját, vagy közvetlen szerettei haláláról van szó. Különösen ellentmondásképpen ugyanakkor retteg a végtől. Vigasztalást talál abban is, hogy az elhunyt életműve családjában, munkájában, életművében tovább él. Más esetekben viszont közömbösség vagy kétségek foglya lehet. – Az itt közölt textusok magyarázata általában kettős rétegű: meg kell fogalmazni, hogy a bennünk levő őember miként értelmezi az ígét s mi annak

mélyebb, keresztyéni értelme. Gyakran egy második, kiegészítő textusra is szükség van. A pásztori megértésen túl az 1Kor 4,8 és Lk 6,25 szolja meg az igehirdető magatartását.

1. A halál természetes vég:

2Móz 12,33; 1Kir 2,2; 2Sám 14,14; Jób 3,17, 16,22–33; Préd 3,20, 12,3–9; Ez 31,14; Zsid 9,27.

Por vagyunk: 1Móz 3,19.

Időnk kimérve: Préd 12,2b.

Nincs út visszafelé: Jób 9,27.

Rövid az élet: Jób 7,7; Zsolt 89,48.

Virág és árnyék: Jób 14,2; Jak 4,14.

Mulandóság: 1Krn 29,15.

Minden élő útja: Józs 23,14; 1Kir 2a.
Az őshökhöz (Isten városához) megy: 1Kir 2,10.

A temetés tisztas körülményei: ApCsel 9,37.
A kegyelet illendő dolog: 1Móz 23,1–20.

2. Családjában, munkájában él tovább:

Családjáért élt: 1Kor 4,12; 1Thessz 4,9.
Életműve megmarad, halála után is beszél: Zsolt 118,17; Mt 5,15–16, 13,33.

Hosszú emlékezet a földön: Zsolt 112,6b;
Péld 10,7a.

3. Nyilvánvaló közömbösség eseteiben:

A halál elkerülhetetlen: Préd 8,8b; Jer 10,23.

Ám mindenünket odaadnánk megelőzésére: Jób 2,4.

Itt e földön dől el a nagy kérdés: Lk 16,26, 24,39.

Van ítélet: Dán 12,2; Mt 11,24; Jn 5,28; ApCsel 24,15; 1Thessz 1,9 s köv., 2,12.

Evangelizáló textusok: Lk 13,23–25; Ez 18,32.

4. Kérdések, kétségek:

Kérdezünk: Jn 11,21.

A megváltatlan ész ellenvetései: Mk 16,3; Lk 24,11; ApCsel 17,18–32.

Az egyetlen egységes ember testi és lelki pólusainak tényleges feszültsége és annak helytelen értelmezései: Zsolt 84,3; Mt 10,28, 26,41; Jn 3,6, 6,63; Róm 8,13; 1Kor 4,7; Gal 5,17, 25, 6,18; Jak 2,16.

B) Kívánunk vigasztalódní, de ennek akadályai vannak

Szerettünk elvesztését megszegényítésnek, támaszunk elvételének, végeredményben *vesztéségeknek* tekintjük. A vigasztalódás módja az lenne, hogy lássuk azt is: a veszteséggel szemben, mit *nyertünk*. Ám a gyászoló ennek meghallgatásától teljesen elzárkózhat, ha előbb nem biztosítjuk arról, hogy állapotát, veszteségét megértjük, a terhet vele hordozzuk. – Világos, hogy az ilyen ígéhirdetésekből menetközben új és új kiegészítő textusokhoz érkezünk, melyeket beleépítünk szolgálatunkba.

Sírunk: 1Móz 23,2; 1Sám 31,11–13.

Gyászolunk: 1Móz 37,34–35; 2Sám 3,32; 1Krn 7,22; 2Krn 35,24; ApCsel 8,2, 9,39.

Nagy bánat: JSir 1,12.

Leesett korona: JSir 5,16.

Otthona üres lett: Jób 7,7–10.

Kilátástalannak látszik az élet: Ézs 44,6–7.
Titkos aggodalmak (pl. örökléstől való félelem): Zsolt 2,15.

Másokat kellene erősítenünk, magunk is vigasztalásra szorulunk: 2Kor 1,3–4.

Erőt vett rajtunk is a halálfélelem: Zsolt 18,5; Mt 10,28; Zsid 2,15; 1Jn 4,18.

Halál köteléke: Zsolt 116,3.

Magunkról sem tudjuk, hogy mikor: Lk 12,20, 40; Jak 1,14.

C) Nehéz úton el kell jutnunk oda, hogy azt is lássuk, amit nyertünk

1. Nyereség: barátaink:

Nyereség, hogy *barátaink* vigasztalnak: Jób 2,11.

A részvétéről: Jób 2,12, 10,25; Zsolt 69,21, 118,8; Ez 27,31; Mk 16,3; Jn 11,35, 18,41; Róm 12,16b; 1Kor 1,3–4.

Igen nagy részvét: 1Sám 25,1.

2. Nyereség az imádság:

Nyereség, hogy az *imádság erejét* újra meg tapasztaljuk: Ez 24,16–17; Ézs 26,16; Mt 6,6.

3. Nyereség Isten vigasztalása:

Nyereség, hogy Isten maga vigasztal: JSir 3,32–33; Ézs 41,10.

Számon tart: Jn 6,39.

Sebez, de be is kötöz: 1Sám 2,6; Jób 5,18; Zsolt 147,3; Hós 6,67.

Isten az élőknek Úra és azért az Ő számára a halál nem „természetes” folyamat, hanem „elenség”: 1Móz 4,4; Jób 18,24; Zsolt 2,12, 15, 6,5–6, 18,5–6; Préd 9,12; 1Kor 15,26.

A bűn miatt jött be: Róm 6,23; 1Kor 15,56.

A halál büntetés: Jn 8,24; Róm 5,14.

Mínhogy azonban Isten legyőzi a halált, az megnyílt kapu lesz: Mk 9,1; Lk 16,22; Jn 5,24, 7,14, 10,9–10; 1Kor 15,18–19.

Költözködés útja: Mt 14,28; Fil 1,23.

Mi sátorlakóknak tekinthetjük magunkat: Ézs 38,12; 1Kor 5,1; 2Pt 1,14.

Zsellérek vagyunk: 1Móz 47,9; Zsid 13,14.

4. Nyereség: vigasztalódás Jézusban:

Nyereség fájdalunkban, hogy közelebből meglátjuk Isten *vigasztalását Jézus Krisztusban*.

Krisztus szenvedése körül fogja a miénket: Róm 8,17; Kol 1,24, helyettünk halt meg: Mk 14,24, halálában részesülünk: Róm 6,3 s köv.; Kol 2,11 s köv., imádkozik érettünk: Lk 22,32.

Ezért reá nézünk: Mt 18,20; Lk 24,5; Jn 6,37; 1Jn 5,12, mert Ő a kezdet és vég: Jel 1,8, reá támaszkodunk: Zsolt 9,10–11; Ézs 54,10; Jn 14,1; 1Pt 5,7, Ő a mi békeségünk: Jn 14,27; Ef 2,14–17.

5. Nyereség: átvette az Úr:

Nagy vigasztalás, ha hitünk eljut oda, hogy szeretettünket – a halál ellenére! – átvitte az Úr magához.

Kiemelte a szenvedésből, viharból: Ézs 65,16 s köv.; Zsolt 18,10–17a; Jel 7,16–17, 21,4, a bajokból: Ézs 35,10, 51,11; Mt 11,28; Jel 14,13.

A túlparton várta: Zsolt 139,8, hiszen az élet útja felfelé van: Péld 15,24; ApCsel 2,28, 4,12.

Megváltottja feléje ment s Őt meglátja: Jn 7,15, 11,40, 14,1–5, 21,7; Róm 8,17; 2Kor 3,18; Fil 1,21; Kol 3,3–4; 1Jn 3,2, neve felírva: Fil 4,3, Jel 3,5, 13,8.

Jobb Krisztussal lenni: Zsolt 11,16; Róm 8,11; 1Kor 6,14, 15,23; 2Kor 5,6, 8, az Ő hatalma alatt: Jn 12,32, együtt a mennyben: Mt 13,43; Lk 15,31, Jn 17,24; Róm 8,17–18; Ef 1,10, 2,6; Fil 3,20; Jel 14,1–3, 19,9, 21,3.

Ezért emlékezete áldott: Zsolt 112,6; Péld 10,6; Mt 13,42, 26,13; ApCsel 9,36; Fil 2,15; 1Pt 1,15.

A földön elveszítettük, de ugyanakkor kincsünk van a mennyben: Fil 15; Kol 3,2; 2Kor 4,18, nem a halált, hanem az életet látjuk: Jn 8,51.

6. Hitünk próbája:

Isten e veszteség által hitünket akarja még jobban felkészíteni: Próbák között győztesen: Jak 1,12; Jel 3,12, elég az Ő kegyelme: 2Kor 12,19, hogy mi magunk is győzelmi jelvényt kapjunk: Jób 19,9; Zsolt 2,18, 21,4; 1Kor 10,13; 2Tim 4,8; Jak 1,12; 1Pt 4,12 s köv.; Jel 3,21, hogy eljussunk a félelem legyőzésére. Zsolt 118,6; Ézs 12,2, 43,1; Jn 14,27.

7. Ami itt még el van rejtve, ott feltárul:

Erőforrás ez is. Még nem lett nyilvánvalóvá, hogy mivé leszünk: Róm 8,24; 1Jn 2,2. Most még nem érthetem, de később igen: 1Móz 28,15b; Jn 13,7; 1Pt 5,6. Kedves halottunk Krisztusban el van rejtve: Kol 3,3–4.

Most még sötét van, de ott majd megvirrad: Ézs 9,1; Hós 6,1–3; Jn 16,33; 2Tim 1,12, feltárnak a titkok: Jer 29,11; 1Kor 13,12, hogy

utai mások: Ézs 55,9, szeretve fenyít: Jel 3,19, meglátjuk, amint van: Jób 19,25 s köv.

8. Élni és meghalni:

Nyereség, hogy minden koporsó mellett *élni és meghalni tanulunk*:

A halálból élet támad: 2Kor 5,15, végeredményben a keresztyén egy és ugyanazon időben egyszerre holt és élő: Mt 20,39; Róm 4,1, 6,5, 11; 1Kor 4,10, 6,9; 1Jn 3,14; Jel 21,4, ezért a halál élni is tanítja: 5Móz 30,19; Zsolt 90,12; JSir 3,49; Mt 16,16; Lk 13,24; Róm 14,17; Fil 3,14; Zsid 12,1–2; 1Thessz 5,10; 2Tim 1,10b. A szolgálat gyógyít: Lk 9,60.

A feltámadás hitének ereje van: Jn 11,25–26; Róm 6,23; Fil 3,10, ez a remény hozzánk tartozik: 1Kor 15,2, 12–19, 32, az Úrnak élünk és halunk: Róm 4,7–9, új eget várunk: 2Pt 3,4; Jel 21,1.

Az életnek versenypályáját így futjuk meg: 1Kor 9,24; 2Tim 2,5, 4,7; Zsid 12,1.

9. Lelki készenlét:

Mint hogy minden keresztyén etikai érték *a készenlétből* támad – itt van azoknak forrása és ösztönző ellenőrzése –, a gyászeset is felfrissíti bennünk ezt a lelki alapállást: Mt 24,44 s köv., 25,1–10; Mk 13,3 s köv., 35–37; Lk 19,12 s köv.; 1Thessz 5,2; Zsid 4,1. Ilyen értelemben tekintünk a várt jutalomra: Zsolt 58,12, 118,19; Mal 3,16; Mt 21,34; Jn 3,36, 5,24–29; 1Kor 2,9.

10. A vigasztalódás ereje:

Maga a *megvigasztalt állapot* is új erőt jelent: 2Kor 2,16–17, meg tudunk hajolni végzése előtt: Préd 3,14; Mt 26,39, legyen meg az Ő akarata: Jób 1,21; 1Sám 3,18b; Mt 26,39, hiszen Ő vesszejével is vigasztal: Zsolt 23,4, szenvedés és vigasztalás együtt járnak: Mt 5,4; 2Kor 1,5, felszáradnak könnyeink: Jób 2,10; Zsolt 73,23; JSir 3,31–33; Mt 11,28; Jn 14,27, 16,33; Kol 3,15; Zsid 13,20. Megértünk a „Ne sirassátok!” felszólításra: Jer 22,10; Ez 24,14, 26,20; 1Thessz 4,13.

D) Egyedi esetek és alkalmak

Ezeknek, valamint a választandó textusoknak száma szinte korlátlan és minden lelkipásztor írás-olvasás közben a maga részére tettség szerint szaporíthatja.

Régebbi temetési beszédekben találkozunk ilyen kitételrel pl.: „Villámsújtott apa, kinek egyik gyermeke háborúban eltűnt.” Ma ez ko-

molytalannak tűnhet fel, de az egykori temetési gyülekezetben mégis valóságos igényt elégített ki, ui. az egyénileg túlságosan is egyforma életsorokban minden rendkívüliség arra segítette őket, hogy megkülönböztessék, szinte kiemeljék halottukat az eseménytelenség névtelenségéből. Erre elég volt egyedi állapotának néhány összefüggéstelen vonása is. Ma, jóval differenciáltabb életkörülményeink között erre szükség nincs. Inkább annak az ideje van, hogy elvesztett szeretetünkben valami egyetemesebb, tehát maradandónak látszó vonást emeljen ki a temetési szolgálat.

Persze – ez a jó igehirdetőknél régen is így volt – mindez inkább csak pásztori megközelítése a gyászolóknak, és ha a temetési szolgálat nem akar mindenáron egy textusú beszéd lenni, akkor e megközelítés után újabb és újabb igék kerülnek elő, amelyek súlyosságban, fontosságban túlszárnyalhatják a kiindulást. Aki nek úgy tetszik, mindjárt az elején kettős textust vehet fel.

Kétségtelen, hogy bibliaszerező népünk általában hálás a „rákeresett” textusért és nem nézi, hogy azt mennyire szakította ki a szolgálattevő az eredeti összefüggésből. A helytelen gyakorlatot végeredményben helyes módon próbálja érteni: a rákeresett textus, az egyénileg odaillesztett ige azt erősíti meg benne, hogy halottjának életértelme valahol meg volt írva, az Ige Ura előtt mindig nyilvánvaló volt. – Amennyiben causalival van dolgunk, arra törekedjünk tehát, hogy erőltetés nélkül választott és helyes igei irányban alkalmazott textust találjunk.

1. Életkorok szerint:

Gyermek: 1Móz 37,30; 2Sám 12,22–23; Ez 24,18–19; 1Sám 1,23; Zsolt 36,10; Mt 18,2–4, 19,21; Mk 5,39.

Gyász több gyermekért: 1Krón 7,22.

Elhagyott gyermekért: 2Móz 10,17. Ifjú: Préd 12,3; Jer 9,21; Lk 20,35–36.

Rövid élet: Zsolt 39,6; Ézs 40,6–8. Rövid, zaklatott élet: Jób 14,5.

Öreg: Ézs 46,4. Alkonyat: Préd 12,7 s köv. Békés öregség: 1Móz 15,15. Öregség koronája: Péld 18,31.

Betelve az élettel: 1Péz 15,15, 35,29; Bír 8,32. Vénség, erő, látás: 5Móz 34,7b. Magára maradó öreg: Zsolt 26,31. Tehetetlen öreg: Jn 21,18.

2. Családi állapot szerint:

Krisztus átnyújtotta fiát a naini anyának: Lk 7,11, leányát Jairusnak: Mk 5,40, testvérét Máriának: Jn 11,44. Apa fájdalma fián: 2Sám 18,33.

Élettárs: 2Sám 1,23; Ez 6,17. Derék asszony: Péld 12,3.

Özvegy, árva segítője: Jer 49,11.

Árva: 1Móz 50,14; Zsolt 10,14.

3. A halál körülményei szerint:

A gyászoló család érthetően az utolsó idők hatása alatt áll. Szembe kellett nézniük az elenyésző földi élet realitásaival, sokan ekkor kezdenek gondolkodni azon, hogy egyszer nekik is el kell menniük; felmerülhet bennük az elhunyttal kapcsolatban többféle erkölcsi adósságérzés. Mindezekbe bekapcsolódhat a lelkigondozói szándékú igehirdetés.

Betegség: A test felemésződik, Isten megmarad: Zsolt 73,26. Nagy szenvedés után: Róm 8,18. Testi nyomorúságok: Ézs 5,3; Jer 8,22; Jak 5,13a.

Elvállalta a szenvedést: Jób 39,37 s köv. Próbák között győztesen: 2Kr 4,6–12; 1Pt 2,20–21.

Halála előtt mindent elrendezett: Lk 23,40. Istenhez fordult: 1Sám 31,14, későn, de idejében: Mk 20,1–16.

Halálával megpecsételte életét: Jn 12,24.

Naponként halálközelségben: 1Sám 20,3; 1Kor 15,31.

Szép halál: Péld 14,32b.

Váratlan halál: Jób 32,20a; Péld 27,1b; Mt 24,42.

A halál két ura: Krisztus és a Sátán: Jn 19,30; Róm 6,9; Zsid 2,14.

Baleset, kockázat: 1Sám 20,3b; Lk 13,4.

Öngyilkos: Mt 6,13a.

Gyilkosság áldozata: 1Móz 4,8; Zsolt 10,8.

4. Állás, hivatás szerint:

5Móz 18,1–5; 2Krón 29,11b; Mt 25,21.

Könyvszerető ember: Jel 20,12. Lelkészek felett: Ézs 51,10b; Zak 3,1–5.

5. Egy élet vezérmotívuma, ahogyan a korporsó mellett látjuk:

A gyászolókra olykor megnyugtatóan hat, ha az igehirdetés – több és fontosabb mondánivaló mellett – segít valahogyan „helyére tenni” a közülük kilobbant életet. Ennek legelfogadottabb módja, ha néhány uralkodó vonást kiragadunk az elhunyt jelleméből vagy életútjából.

ból. Ne akarjunk úgy feltűnni, hogy mindenestől és hiány nélkül ábrázolunk egy életet: ez semmiképpen sem sikerülhet, hiszen Isten ismeri egyedül az övét. De szórványos jelt és bizonyágtételt felfedezhetünk a temetési alkalom számára, kezünkben az ige lámpásával. – Az itt következő textusgyűjtemény természetesen távol áll a teljesség minden igényétől:

Bánat emésztette: Zsid 31,11a.
A múltnak élt: Jób 8,9.
Félreértések között: Zak 3,1–5.
A tettek embere: Lk 14,16–24.
Verejtékes munkában: 1Móz 3,19.
Magára maradt: Jób 18,16.
A régiek elmúltak: 2Kor 5,17.
A jajok elmúltak: Jel 9,12, 21,4.
Amit súgtam, most elkiálthatjátok: Mt 10,27–33.
Előbb ingadozott, halála előtt bizonyosságra jutott: 2Kir 5,15b.
Erős, erősebb, legerősebb: Ézs 49,24–25; Lk 11,21–22.
Emésztő szeretet: Jn 6,37.44, 17,24.
Emlékezzél meg az egész útról! 5Móz 8,2.
Egyedül és mégsem! 2Tim 4,16–17.
Az emberszeretet is istentisztelet: 1Jn 2,8–11.
Élettársát követte a halálba: Jer 32,39a.
És mégis megújulunk! 2Kor 4,16.
Fiatal kora ellenére példa volt sokaknak: Jn 9,21b.
Fény a sötétben: Ézs 9,2.
A gabonamag sok élete: Jn 12,20–26.
Hitben járunk, nem látásban: 2Kor 5,7.
Időből ráadás: Józs 10,12; 2Kir 20,5–6a.
Halott voltam és élek: Jel 1,17–18a.
Az ígéret földjét még megpillanthatta: 4Móz 27,12–13.
Idős kor, jó munkatársak: 2Móz 17,8–15.
Nem csinált kirakatot az életből: Mt 6,16b.
Kínos kóvánkoston: 1Móz 28,11–12.
Könnyes búcsúzás: ApCsel 20,17–31.
A mélységből kiáltunk: Zsolt 130.
Menekülés a munkálkodásba: Jn 21,1–13.
Megrepedt nádat nem tör el: Ézs 42,1–7.
Munka és gyermek: Zsolt 127.
Nyomorék a terített asztalnál: Lk 14,16–24.
Próbatételek között lett mássá: Hós 2,13b.
Sötétségből világosságra: Kol 1,13.
Szép családi élet: Józs 24,15b.
Szélvész csapott le a tóra... Zsolt 107,25 s köv.; Lk 8,23b.
Szégyenből megtisztít: Zak 3,1–5.
Szégyenségben: Ézs 48,10; Jel 7,14.

Többnek lenni, mint számító ész: Jn 12,1–9.

Új bor régi kövederben: Jn 2,6.10c.

A vén ember orcáját büntesd meg: 3Móz 19,32.

Vágyakozás a halál után: 1Kir 19,4b; Jób 3,20–22; Zsolt 42.

6. Bizonyágtétel és szolgálata:

A keresztyén már földi életében a feltámasztást példázza: Róm 6,4–14; Kol 3,1–17; 1Jn 3,14, hitben jár, nem látásban: 2Kor 5,7, szereti Istent: Zsolt 18,2–4; 1Móz 5,24, Jézust: Jn 17,24, felebarátot: Gal 5,13–14, a békességet: Zsolt 37,37, kegyelemre támaszkodik: JSír 3,22–36; 2Kor 12,9, bizonyágtétévő: Mt 10,32–33; Róm 1,16, türelmes: Zsid 6,12, szerény: Lk 14,7–11, 16,19 s köv.; 1Tim 6,6–7; Jel 2,5, szívesen szolgál: Jn 9,4, 12,25–26, a szenvedést tanítómesternek tekinti: Jób 36,15, következetes, azaz hűséges mindhalálig: 4Móz 23,10; Zsolt 116,15; Mt 25,21; 1Tim 6,12; 2Tim 4,7–8; Jel 2,10b.16

7. Nehéz esetek:

Jónak tetsző út, mely mégis halálba visz: Péld 14,12.

Megragadta a Seol, de Isten kiválthatja: Zsolt 49,16.

Imádkozzatok, hogy ne így haljatok meg: 2Móz 10,17.

Késő: Jel 1,7.

A mennyben több lakóhely van, mint gondoljuk: Jn 14,2.

Nem érte meg a karácsonyt (temetés Betlehemben): 2Sám 2,32.

Nem érte meg az úrvacsorát, jóllehet készült hozzá: 4Móz 20,30; 5Móz 34,8.

E) A legnagyobb érvek

Igehirdetők között eléggé köztudomású és a teológia is elfogadhatóan tisztázta, hogy a keresztyénekre erősen hatott az a *hellén* gondolat, hogy a lélek a halál után mintegy automatikusan tovább él. (A lélek ún. hallhatatlansága.) Ezzel szemben a bibliai kijelentés a halál komolyan vételéből, megsemmisítő hatásából indul ki, melyen Isten egyfajta *teremtői* beleavatkozással győzedelmeskedik. Így hát helyesebb lenne „feltámadás” helyett „feltámasztásról” beszélni. Isten, aki hatalmas volt arra, hogy világot hozzon létre, s aki azóta is szakadatlan teremt életeket, új minőségeket, adottságokból végtelen számú új lehetőséget: ez az Isten elég erős a feltámadás keresztülvitelére. A feltámasztást a kijelentés nem bizonygatja –

a bizonygatás gyakran belső bizonytalanságot takargat –, hanem egyszerűen *meghirdeti*. Az érvek csoportosítása azért is felesleges, mert végeredményben a kegyelem műve, ki-tüntetés és ajándék, ha valaki eljut a „halottak feltámadására”. – Ezeknek megfelelően a mi legnagyobb érveink voltaképpen nem mások, mint Isten ténykedéseinek bizonyosságtevő meghirdetése.

1. Jézus a halálról:

Jn 6,50–51, 8,51, 11,25–26, 14,1–3, 17,24; 1Jn 2,25. – Jézus volt a „szenge”, vagy mai elfogadott szóval a „primőr”, a korai gyümölcs, mely után jön a többi: 1Kor 15,20.23; Jak 1,18.

2. A feltámadás forrása: Isten szeretete:

Ha a halál győzedelmeskedne, nem lenne, akit Isten szeressen, Isten nem a halottaknak, hanem az élőknek Istene: így szeretetének tárgya, az ember sem szűnhet meg létezni (argumentum amoris Dei): 5Móz 4,4; Bír 5,31; 2Sám 1,23; Zsolt 116; Ám 5,4; Jn 5,24–25, 8,51; Róm 8,25.28.39; 1Kor 3,22, 13,13; 2Tim 2,11; 1Jn 4,7.18–19; Lk 20,31.

3. *Isten újjáteremtő hatalma nincs korlátozva:*

1Kor 15,38; Jn 14,1–3; Jób 19,25; Zsolt 104,29–30, 143,11; Ézs 26,19; Ez 37,1–14; Jn 5,24–29, 6,39; ApCsel 2,27–28, 26,8; Róm 7,24–25, 8,11; 1Kor 1,9; Ef 2,6; 1Thessz 4,14; 1Kor 6,14; Jel 1,17.

Elvégzi értem az Úr: Zsolt 138,8a.

Ő a fazekas, aki újjáformál: Jer 18,2–6.

Ő erősebb, mint a halál: Hós 13,14; Lk 11,21 s köv.

Élet és halál a kezében van: 1Sám 2,6; Hós 6,2.

4. A feltámadásba vetett hit ereje:

Jn 11,23–27; Róm 8,37–39; Fil 3,10.

F) Lekciónak alkalmas bibliai szakaszok

Zsolt 27,1–5, 39,5–6, 49,15, 21, 61,2–6, 90, 130; Préd 12; Jn 5,24–29; 14,1–5; Róm 8,11–25; 1Kor 15,18–28, 35–58; 1Thessz 4,14–18; 2Thessz 4,13–18; Jel 15,2–3, 20,11–12.

**Összeállította
Szenes László**

Börtönprédikáció

Lőrincz István
Marosvásárhely

Akarsz-e igazgyönggyé lenni?

Alapige: Máté 13,45–46

Kedves Barátaim! Bizonyára mindnyájan hallottatok a gyöngyhalászokról. Egy nagyon nehéz foglalkozás ez, amit mind a mai napig űznek. A gyöngyhalász egy nagyon jó úszó, aki beugrik a vízbe, lemerül a tengerfenékre, ott gyorsan megkeresi a kagylókat, a gyöngyöket és gyorsan felúszik vele a felszínre, majd a partra. Ezt a kegyetlenül nehéz munkát nem bírják sokáig az emberek, általában csak kb. 30 éves korig, később már csak kereskednek a gyöngyökkel. És valóban megtörténhet az, amit itt a példázatban is hallottunk, hogy a gyöngykereskedő egy olyan értékes gyöngyöt talál, amit csak úgy tud megvenni, hogy a többi gyöngyöt eladja, talán házat és minden más vagyonát, hogy ezt a rendkívül értékes drágagyöngyöt megvásárolhassa.

Talán érdekes azt is megjegyezni, hogy a görög nyelvben a gyöngy szó: margarita, amiből a Margit név származik. A margarita szó magyarra lefordítva azt jelenti: a tenger szeme, mert a sötét tengerfenéken a gyöngy úgy ragyog fel, mint az emberi szempár. A gyöngy csak bizonyos melegvizű tengerekben található, például a Vörös- és Indiai-tengerben. A gyöngy egy nagyon csodálatos dolog. Úgy képződik, hogy a kagylónak belsőjébe kerül egy homokszemcse; ez a homokszemcse beágyazódik a kagyló testébe, és

erre idővel az áramló vízből különböző ásványi sók rakodnak rá. A gyöngy keletkezéséhez legalább tíz évre van szükség, de van olyan gyöngy, ami száz év alatt alakult ki. Ezeket a gyöngyöket a korallzátonyokon kell megkeresni.

A keresés nem könnyű dolog. A gyöngyhalászok közül keresés közben sokan megsebesülnek, vagy meg is halnak.

Kedves Barátaim! Mit akar ezzel a példázattal Jézus nekünk elmondani? Sok írás-magyarázó szerint ennek a példázatnak ugyanaz az értelme, mint az előzőnek, amely arról szól, hogy egy ember a szántóföldben egy nagy kincset talált, eladta mindenét, hogy megvehesse a földet és vele együtt a drágagyöngyöt is. De ha így lenne, akkor mi az értelme annak, hogy Jézus kétszer is elmondjon egy és ugyanazon üzenetet hordozó példázatot. A két példázat között van egy lényeges különbség. Az előző példázatban az ember nem kereste a kincset, úgymond véletlenül akadt rá. Itt azonban arról van szó, hogy valaki egy intenzív keresés után talál rá a gyöngyre.

Az Isten országa hasonlatos a kereskedőhöz. Nagyon jól figyeljünk, mert most jön ennek a példázatnak a csodálatos üzenete, amely a ti számotokra különösen is értékes. Itt nem arról van szó, hogy ember keresi az Isten országát, hanem arról, hogy az Isten országa keres valakit. Az a hallatlanul nagy dolog ebben a példázatban, hogy Isten keres minket. Egy hármast vonalat fedezhetünk fel ebben a vonatkozásban.

Már az is nagy kegyelem, ha egy embert Isten Szentlelke keresővé tesz, ha valaki életének egy adott pontján talán épp itt a börtönben elkezd törődni Istennel, el kezd érdeklődni a Szentírás iránt és egyszer csak a keresésnek meglesz a gyümölcse. Ez az ember találkozhat Istennel.

Az még nagyobb kegyelem, ha valaki nem is keres, nem is gondol arra, hogy neki kellene találkoznia Istennel, de egyszer Isten mégis úgy adja, hogy egy ilyen ember mégis találkozik Istennel, talán épp egy rabtársa által, aki már megismerte Istent.

De a legnagyobb kegyelem az, hogy maga Isten indul el a mi keresésünkre! Itt erről van szó. Hasonlatos Isten országa a kereskedőhöz, aki igazgyöngyöt keresett. Ki ez a kereskedő, aki elindult keresni? Nem más, mint a mi Urunk Jézus Krisztus. És ki a gyöngy? Most fogózkodjatok meg jól. Az értékes gyöngy nem más, mint a bűnös ember, az elveszett ember. Nem tudom, hogy érzitek-e, hogy itt milyen hallatlan nagy dologról van szó: Isten számára a bűnös ember, a legelvetemültebb gonosztevő is olyan értékes, mint az igazgyöngy.

A kereskedő mindent megtett, hogy ezt a gyöngyöt megvásárolja. Isten Krisztusban mindent megtett értünk. Krisztus elhagyta értünk a menny dicsőségét és fényességét. Miért hagyta el? Hogy minket megkeressen és megtaláljon. És milyen nagy dolog, milyen nagy örömhírt hirdethetek, nektek: ez a keresés nem volt hiábavaló! Jézus megtalált egy Mária Magdalénát, talált egy Lévit, egy Zákéust. Olyan emberek voltak ezek, paráznák és vámszedők, akiket abban a korban mindenki megvetett és lenézett. Az ilyenekre rá se néztek, nem is köszöntötték őket, mindenki megvetve legyintett: kutyából nem lesz szalonna. Olyan emberek voltak ezek, amilyeneknek ti is érzitek magatokat. Eldobott, bezárt, mindenki által megvetett emberek. De figyeljetek csak: ezek az emberek Jézus számára igazgyöngyök voltak. A samáriai asszony is egy gyöngy volt, a jobb oldalon megfeszített gonosztevő is. Saulus, az üldöző, akitől mindenki rettegett, mert kegyetlen és agresszív ember volt, ő is egy drágagyöngy volt Jézus számára. Testvéreim, érzitek-e, hogy ti is drágagyöngyök vagytok a Megváltó szemében, Ő nem vet meg titeket, Ő nem ír le titeket. Ő szeret titeket, igazgyöngyöknek nevez titeket.

Miért volt olyan drága ezeknek az embereknek az élete, miért olyan drága a ti életek? Azért, mert Krisztus, a legdrágábbat, az Ő vérért adta értetek. Azért olyan drága és értékes mindnyájunk élete, mert Krisztus az Ő életét és vérért adta értünk. És az Ő kezé-

ben valóban értékesé és áldottá válik az élet. Mert Ő a gyöngyöt megtisztítja. A gyöngyhalász is sokat kellett bibelődjön a gyönggyel, amíg a sok sarat, piszkot letakarította a gyöngyökről. Jézus kezében minden élet, a te életed is gyönggyé válik.

Értitek-e már? Ti megvásárolt, drága áron megvett emberek vagytok. Krisztus ma azt mondja neked: te az én drága gyöngyöm vagy, önmagadban valóban elveszett, elkallódott, kárhozatra méltó bűnös, de azért, hogy én megkerestelek, megtisztítottalak, megvásároltalak, felbecsülhetetlen értékű igazgyönggyé tettelek.

Mennyire meg kell változtassa ez az ige a mi egész látásunkat, viszonyulásunkat. Mennyire másképp kellene egymásra tekintenünk. Hányszor meg kellene gondolnunk: az a másik ember, akit én megvetek, lenézek, kifosztok, meggyalázok, kirabolok, leütök, meggyilkolok, az az Isten drága gyöngye. Ha ezt meggondoltátok volna, mielőtt a tetteketek elkövettétek, biztos hogy nem jutottatok volna ide. Milyen kár, hogy nem gondoltatok erre, hogy ti csak egy eszközt láttatok a másik emberben, akivel azt lehet tenni, amit akartok, és ezért felbecsülhetetlen s talán jóvátehető kárt okoztatok neki. Milyen jó lenne, ha ezt is meg tudnátok bánni. És ha ezután egészen másképp tudnátok az embertársaitokra nézni.

Az emberek szívére sok minden rárakodott, sok szenny, sok piszok, de a mi feladatunk, hogy szeretetünkkel lepucoljuk, letakarítsuk a szennyet. Lehet, hogy most csak a bűn látszik rajta, de Isten drága gyönggyé formálhatja. Mit gondoltok, hogy Jézus mit látott ott a kereszten az emberekben, azokban, akik megfeszítették Őt? Ha Ő csak elvakult és elvadult embereket látott volna, akkor tudott volna imádkozni értük?: Atyám, bocsáss meg nekik, mert ne tudják, hogy mit cselekesznek. Mit gondoltok, ha Jézus is szidta és káromolta volna őket, akkor olvasnánk azt, hogy mellüket verve megtértek, akkor mondta volna a százados: bizony ez az ember Isten Fia volt? Ő nem csak a szennyet látta, nemcsak a durva arcokat, nemcsak a piszkot, hanem látta a drága gyöngyöt, amit szeretetével le kellett tisztítania, le kellett vérével mosnia. Én azt mondom nektek: ti olyan szépek vagytok, az Isten olyan szépnek teremtett benneteket. Most eltorzított titeket a bűn. De Krisztus vissza akarja adni a ti szépségeteket, lelki szépségeket, ismét értékes és drága életetek lehet! Meggyógyulhattok! Isten gyermekeivé lehettek!

Bárcsak tudnátok ezzel a szeretettel jární majd egész életetekben. Adja meg ezt nektek az Ő nagy kegyelméből! Ámen.

Reményik Sándor

Megromlott hangszer

Hiába minden, – egyre romlik
A lelkem: Isten hangszere.
A nyűtt idegek húr-hálózatán
Sátán vonója siklik, siklik,
S dallamtalan, kietlen hangzavar
Kavarog a nyomán.

Én Istenem, én Hangszer-készítőm
És legfőbb Mesterem,
Te tudod: jót akartam,
Ne hagyj el engemet.
Ha másképp nem lehettem a Tied:
Az örökkévalóság szirtfalához
Vágd hozzá méltó haragodban
Méltatlan hangszered!